Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Comité Pa van der Steur.

Ontvangen van 23 tot en met ultimo Augustus.

Z. te W.	f 10.—
A. diverse bijdragen	„ 3.—
Te zamen	f 13.—
Vorige opgave (K. W. 27 Aug. No. 35)	„ 9205.27
Totaal	f 9218.27

Met dank van het Comité.

Het Museum van Indonesische en Chineesche Kunst te Leeuwarden.

Het is aan gerechten twijfel onderhevig of het wel genoegzaam bekend is dat te Leeuwarden een Museum als boven aangeduid gevestigd is, een Museum of zooals de catalogus aangeeft eene „Verzameling", welker bezichtiging alleen reeds een bezoek aan de Friesche hoofdstad overwaard is.

De bedoelde collectie niet zoozeer gekenmerkt door uitgebreidheid dan wel door hoedanigheid van het bijeengebrachte en in dit opzicht buitengewoon belangwekkend, bevindt zich in het aloude Princessehof, de voormalige verblijfplaats van de Vorstin-Weduwe van Johan Willem Friso, van Maaike Meu, met welken toenaam de nagedachtenis der geëerde Princes nog heden in het Friesche volk voortleeft.

Een onderdak deze Oostersche kunst- en andere voorwerpen waardig.

Een enkel woord over den aard en den omvang der Verzameling: Zij bestaat uit een groep vroeg-Chineesche ceramiek, uit een groep Siameesche en Chineesche beelden, uit Chineesche gekleurde porceleinen potten, een Chineesch geglazuurd wa-terval, om slechts eenige grepen te doen in den rijken voorraad, waarbij eigenlijk de Hindoe-afdeeling vooraf diende genoemd te worden, een en ander in een vijftal zalen uitgestald.

Het spreekt vanzelf dat beperking hier geboden is en wij ons moeten bepalen tot een summiere opsomming; belangstellenden mogen worden verwezen naar den gids [1]), welke typografisch zeer verzorgd, verschillende bijdragen van bevoegde hand met betrekking tot het tentoongestelde bevat.

Een enkel woord omtrent de totstandkoming der instelling. Het was in het tijdperk 1895-1915 dat de heer Anne Tjibbes van der Meulen, Indisch onderwijzer en zoon van den Frieschen dichter Tjibbe Geerts v. d. M. een aantal voorwerpen verschillend van aard en herkomst uit den Indischen Archipel bijeengebracht hebbende, deze aan zijn geboorteplaats Bergum, als merkwaardigheid ter bezichtiging afstond. Evenwel, het porcelein, het

[1]) Gids voor de verzameling van Indonesische en Chineesche kunst te Leeuwarden, met bijdragen van J. G. Huyser, Dr. N. J. Krom, Nanne Ottema, G. P. Rouffaer en H. F. E. Visser. (Leeuwarden, 1917).

koperwerk, de weefsels, de waardevolle oudheden deden het minstens genomen wenschelijk achten, dat de Verzameling een vast onderkomen en dan in de hoofdstad der provincie zou verkrijgen. Veler bemoeiingen werden daartoe ingeroepen, maar het was allereerst te danken aan het onvermoeid streven van den Heer Notaris N. Ottema, dat de instelling welke een sieraad van Leeuwarden uitmaakt, aldaar gevestigd is kunnen worden.

Wij meenen het hierbij te kunnen laten, maar niet zonder nog even te hebben gewezen op het groote nut van een dergelijk waardevol pand in Friesland's hoofdstad, verkregen door personen in wie het besef levendig aanwezig is, dat Indië voor Nederland van het hoogste belang is en dat om die reden Indië nader moet worden gebracht tot het Nederlandsche Volk.

De beteekenis der oprichting van dit Museum in het Noorden des lands kan niet hoog genoeg worden aangeslagen; de Volkszaak is er uitnemend mede gediend geworden, en zal dit in de toekomst nog meer kunnen zijn zoodra de bestaande plannen tot oprichting eener afdeeling der Vereeniging Oost en West in Leeuwarden vasten vorm hebben verkregen.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

In de Toradja-landen.

Te paard en per auto.

Van Paloppo trok ik de Toradja-landen in. Eerst per auto; men had me verteld, dat die weg zoo gevaarlijk was. Dat viel voor iemand, die wegen op Sumatra, Soembawa, Soemba, Flores en Timor per auto had bereisd, heel erg mee.

Ook de weg te paard over de bergen had men mij afgeschilderd als heel gevaarlijk. 'k Was op dit punt nog al optimistisch, want ik dacht: zwaarder dan op Flores is het terrein zeker niet! Dus den koeda bestegen en op reis, de dragers met de barang vooruit. Nooit moet men die menschen achter zich laten, want de verleiding om eens ergens in de schaduw te gaan zitten, even zich in een kali te gaan verfrisschen, is steeds heel groot voor ze, zoo groot, dat ze haar niet kunnen weerstaan. Nu zijn er vele kali's, vele schaduwrijke plekjes, vele pantjoerans onderweg, waarvan het gevolg is, dat men ter plaatse komt en de barang in geen velden of wegen te zien is en men soms lang op die met groot ongeduld verbijde zaken kan wachten!

Het eerste gedeelte van den weg ging nog al. Wel heel smal en hier en daar zeer diepe ravijnen, maar als het paard dan maar niet precies op den rand liep, dan was 't niet erg! Nu heeft men mij altijd gezegd: „je moet het paard laten loopen waar het wil; je kent den weg niet, het paard wel, dus laat het gaan." Ik volgde trouw dien goeden raad, maar als het beestje wat heel dicht langs den rand van een ravijn liep, dan werd het me wel eens te machtig, want die rand was wel eens wat zwak, en dan stuurde ik het toch maar den kant van de rotsen op. Dat vond ik veiliger voor ons beiden. 't Pad was dan wel vaak modderig, 't beestje moest dan hooge stappen maken om de pooten uit de kleverige modder te kunnen trekken, maar daar kon ik nu eenmaal niets aan doen.

Al stijgend ging het verder. Tot we bij een trap kwamen, uitgehakt in de harde aarde. De treden had men versterkt met bamboes, vastgehouden links en rechts door pennen. Die pennen waren wel eens verrot, de bamboe's lagen dan niet op hun plaats en rolden af en toe naar beneden, als ze getroffen werden door de hoeven van het hijgende en blazende paardje onder me. En dan was het oppassen natuurlijk! Hoofdzaak was voor mij: blijven zitten, hoe dan ook. Nu, dat ging best! Alles went, alles kan men immers leeren met eenige volharding!

Plotseling bleef mijn paard amechtig staa
overlegde bij me zelf of ik af zou stappen o
'k Had met het beest te doen! Maar 'k wis
hoe lang die klimpartij zou duren. En had g
neur Couvreur me niet verteld, dat Christoff
nooit geëvenaarde woudlooper, hem had g
in heel Indië maar twee moeilijke terreinen te
nen, n.l. Flores en Midden-Celebes en dat w
het laatste het ergste was? En had ik geen
genomen om er gemak van te hebben? Dus,
ik, weet je wat, laat het beestje goed uitblaz
blijf zitten waar je zit. Aldus gedaan.

Na een minuut of wat te hebben gerust, tr
aan de teugels en het beestje klauterde we
treden van de trap op. Af en toe knikte het
z'n voorpooten. Dat was een verdacht versch
want op Flores had zoo'n paardje 't ook ge
was ik op 'n gegeven oogenblik, toen het heel
doorzakte en viel, in een, naar ik vermoed zw
boog, over den kop heen geduikeld. Dat was o
breeden weg, zonder ravijnen links of rechts
dat er geen direct gevaar bij was. Maar hie
je af en toe naast die trap van die nare, ell
steilten naar beneden! „Als je nu slim bent,
piekerde ik in m'n eentje, „laat je 't beest r
en niet 'n paar minuten, maar eenige!" Ond
piekeren stond de stakker al uit zich zelf st
dragers waren al lang uit het gezicht. Merkwa
die menschen loopen des te harder naarm
weg steiler is! Kunnen ze ergens een weg be
door een heel steil bergpad te volgen, nooit
ze 't nalaten dit pad te volgen, al pikollen z
zooveel! Wij brave bewoners van 't vlakke
zoeken angstvallig vlakke wegen, al zijn 't da
eens kronkelpaden!

Na een minuut of tien was 't hijgen van 't p
je afgeloopen en gingen we weer verder.
van den knuppelweg was in zicht. 't Laatste
was heel steil, maar flink voorover gebogen
zadel, de knieën stevig toegedrukt — zoo
was ik al geworden op mijn vele tochten
— werd die hindernis zonder ongelukken gen
Gelukkig was maar een betrekkelijk klein de
den weg zóó zwaar.

Bij de Toradja's te Rante Pao.

Na een uur of vijf verschillende emoties te
ben doorgemaakt — op gemakkelijke gedeel
noot ik met volle teugen van de heerlijke om
— stapte ik in den auto, die me te Rante Pao
Ik was daar in 't hartje der Toradja-lan
De Toradja's spreken hun naam zelf uit a
ra'ja. To beteekent mensch, ra'ja, berg. De
beteekent dus bergbewoners. Nu, ze dragen
naam met recht! Een controleur vertelde m
loopt hier niet horizontaal, maar verticaal."
daad!

't Is een heele klimpartij als men een ka
wil bezoeken. Gelukkig laat men de mensch
nen waar ze zitten en kent men er de in h
volgen vaak zoo fatale „concentratie" niet!

Over het karakter der menschen is nogal
schreven. De Toradja is van nature vroolijk,
lachs en gevoelig voor humor. Slaafschen
voor zijn hoofden kent hij niet. Hij is vrij
en heeft een open blik. Diefstal komt zoo g
nooit voor. Waarheid spreken vindt hij v
in zijn belang, waarom hij 't dan maar liev
Hij houdt veel van dobbelen, waarvan he
is verpanden van sawahs, karbouwen en s
Nog meer is hij gesteld op hanengevecht
schien wel omdat hierbij zwaar gedobbeld
Hij is ook niet afkeerig van bolo (sago
tegendeel is waar! Overigens is hij uiter
Alleen op doodenfeesten gaat hij zich te b
vleesch.

De meest karakteristieke eigenschap van
Toradja heet te zijn: grof egoïsme. Er komt
onder hen uiterst weinig moord en doodslag
Men ziet, zoo'n „wild" volk is nog zoo kw
Vroeger werden de boventanden der Tor
tot de helft of tot aan het tandvleesch toe a

..n of afgevijld met een steen of vijl. Het Bestuur ..eft dit met recht verboden!

De doodenfeesten tracht de Toradja zoo luister..ijk mogelijk te laten vieren. Daarvoor spaart hij. Het feest moet hem in staat stellen de lange reis naar zijn verblijf in 't zielenland zoo aangenaam mogelijk te kunnen doen. Bij zoo'n feest worden ..aak tientallen karbouwen geslacht. Economisch ..ijn de feesten niet toelaatbaar, waarom het be..stuur er ook naar streeft ze te beperken.

Eigenaardig is het, op verschillende plaatsen hoo..ge rotsen te zien met loodrechte wanden, waarin ..ierkante gaten zijn gehouwen, die uitmonden in ..en holte, waarin menschelijk gebeente met tal van ..eraden is geborgen. Die graven maakt men zoo ..ntoegankelijk om diefstal te voorkomen.

De woningen staan vaak in groepjes van drie ..t tien bij elkaar. Met hun lange gebogen daken ..rmen ze met het mooie landschap een fraai ge..el. Karbouwen en varkens mogen er niet meer ..nder worden gesteld, wat een heel goede maat..regel is. Als regel zijn 't ééngezinswoningen, zeer ..'t belang van familieleven en hygiëne. De daken ..orden gemaakt van gehalveerde bamboe's, om en ..n gelegd, eenige lagen boven elkaar. .. maakt ..huizen heerlijk koel. Gezien het groote, voor en ..hter zeer ver uitstekende dak, valt de ruimte in ..is tegen. Het bevat meestal drie kleine vertrek..en. Vooral het slaapvertrek is benauwend klein! ..kookgelegenheid bevindt zich onder het dak. ..rgis ik mij niet, dan bestaat het streven die „keu..en" buitenshuis te doen plaatsen. Dit zou werke..k een goed ding zijn! De ruimte in huis zou er ..oeler door worden, terwijl men geen hinder meer ..u hebben van rook, roet en vuil. Ventilatie en ..ndelijkheid laten echter veel te wenschen over.

Wat den gezondheidstoestand betreft, 't blijft ..ssen en raden, want deskundigen om dien toe..stand na te gaan, zijn er niet. Wat ik er over ver..nam, is daarom zeer weinig en dient onder reserve ..worden aanvaard.

(Wordt vervolgd.)

..et grondenrecht in de Bataklanden.

(Tapiannaoeli, Simeloengoen en het Karoland).

Aldus luidt de titel van een proefschrift, geschre..n door Alinoeddin Enda Boemi, ter verkrijging ..n den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid. ..eiden, E. IJdo).

Alweer een geschrift meer in de rij van werken ..roefschriften meestal), die in de laatste jaren ..zijn verschenen, betrekking hebbende op het adat..recht van Indonesië, een verschijnsel waarin men ..ongetwijfeld den invloed mag zien van den door ..estenenk zoo teekenachtig „hoeloebalang [voor..vechter] van het adatrecht" genoemden hoogleeraar ..C. van Vollenhoven. Het zal dan ook wel door ..n samenloop van omstandigheden zijn geweest, ..t niet *deze* hoogleeraar, maar prof. mr. Carpen..tier Alting in dit geval als promotor optrad.

Waar in dit geschrift een onderdeel van het adat..recht wordt behandeld van een streek, die zeer in ..t bijzonder binnen den kring van mijn studie ..belangstelling ligt, voldoe ik gaarne aan het tot ..mij gekomen verzoek — al ben ik overigens leek ..op het gebied der rechtswetenschap — om dit werk ..er te bespreken.

Zeer gelukkig is, dunkt mij, de schrijver geweest ..in de keuze van zijn „motto" (ontleend aan de rede ..an prof. Scholten bij de opening der rechtshooge..school te Batavia): „Rechtswetenschap eischt niet alleen begrip van regels en kennis of zelfs be..grip van feiten, zij vraagt ook een verstaan van ..hen voor wie die regels bestemd zijn. Dat ver..staan is nog iets anders dan alleen een begrij..pen. Het sluit een gevoelselement in zich. Wie een volk bij het zoeken naar recht wil verlichten, moet een goed verstaander van dat volk zijn."

Een goed verstaander! Voorwaar geen geringe eisch als dit geldt een volk in zooveel opzichten van het eigene verschillend. Dus moeilijk (voor velen misschien onbereikbaar) voor ons Westerlingen tegenover een Indonesisch volk. Die moeilijkheid bestond voor den jongen doctor niet. Hij is een zoon zelf van het volk, een deel van welks adatrecht hij beschreef, en hij heeft, meen ik te weten, na zijn studie aan de rechtsschool voltooid te hebben, ook rechterlijke werkzaamheden verricht in het land zijner geboorte. Maar voor hem bestond een andere moeilijkheid: hij moest zich uitdrukken in een andere dan zijn moedertaal. Maar die moeilijkheid heeft hij glansrijk overwonnen. Men merkt het nauwelijks een heel enkele maal dat het een door hem aangeleerde taal was, waarin hij zijne gedachten moest kleeden. Hij weet zich zonder moeite, helder en eenvoudig in goed Nederlandsch uit te drukken. Wat verder zeer aangenaam aandoet in dit werk van een Indonesiër, is de rustige en bezadigde, ik zou haast willen zeggen „bescheiden" wijze waarop hij zijn opvattingen voordraagt of op anderer meeningen kritiek oefent.

Het is m.i. een gelukkige greep geweest van den schrijver, dat hij zich bepaald heeft tot het *grondenrecht* van zijn volk, door hemzelf de „hoofdschotel" van het Indonesisch adatrecht genoemd (aldus in Hoofdstuk I, het inleidende hoofdstuk, waarin hij het voorwerp en de inrichting van het onderzoek uiteenzet). Overigens is dit hoofdstuk gewijd aan het geven van een overzicht van die eigenaardige territoriale en genealogische groepsordeningen, waarmede het adatgrondenrecht zoo nauw verband houdt en zonder kennis waarvan het niet verstaanbaar zou zijn.

Al klaagt de schrijver over het gebrek meermalen aan uitvoerigheid der beschikbare gegevens en het gemis van een vorschingsarbeid als eenmaal door dr. Snouck Hurgronje voor Atjèh is verricht, hij heeft toch (de opgaaf der bronnen toont dit reeds aan) heel wat literatuur, waaronder artikelen en werken van meer dan gewone beteekenis tot zijn beschikking gehad. Al moge dan niet elke vraag, die zich voordoet, afdoende beantwoord zijn, mij dunkt, dat de schrijver er toch goed in geslaagd is een in hoofdzaken niet alleen, maar ook in vele onderdeelen goed omlijnd beeld te teekenen van den rechtstoestand der verschillende soorten van gronden in den Batakschen (weer in verschillende „rechtsgouwen" verdeelden) rechtskring. Een zeer gelukkige vondst lijkt mij zijn aanduiding van de hoeta (het „dorp", de „gemeente") en verdere gemeenschappen, als „agrarische" kringen (in tegenstelling met „gezags"kringen of administratieve en politioneele gebieden) (bl. 24).

Voor het overige meen ik te kunnen volstaan met een opgaaf van de hoofdstukken, waarin het werk is verdeeld. De lengte dier hoofdstukken is min of meer maatstaf voor de belangrijkheid die de verschillende „soorten" (in juridischen zin) van gronden bij den tegenwoordigen agrarischen en economischen toestand van het land voor de bevolking heeft. Alleen zij het mij vergund op eene bijzonderheid te wijzen, n.l. op den invloed dien het toenemend verkeer en in het algemeen de inwerking van westersche krachten hebben uitgeoefend op het oorspronkelijk volstrekt geldend verbod van het voor goed vervreemden (wij zouden zeggen „verkoopen") van grond. Dit verbod is hier en daar langzaam aan het verdwijnen (zie bl. 78 e.v.).

En nu de inhoudsopgaaf (na Hoofdstuk I):

Hoofdstuk II. Woeste gronden (blz. 14—49), onderverdeeld in een 8-tal §§, waarin de verschillende rechten als zamelrecht, kaprecht, weiderecht enz. enz. nader worden behandeld.

Hoofdstuk III. Droge velden en tuinen (blz. 50—60).

Hoofdstuk IV. Natte rijstvelden (blz. 61—115). Het zijn vooral deze gronden, welke langzamerhand

in een toestand komen, door den schrijver als „Oostersch eigendomsrecht" (blz. 63) aangeduid, waaromtrent tal van transacties mogelijk zijn, transacties, waarvan men alleen dan een heldere voorstelling kan krijgen als men daarbij voortdurend deze drie „feiten in het oog houdt:

1°. de „grond" behoort tot het gebied van de hoeta, koeria, hoendoelan, oeroeng;
2°. een stuk grond is naar de begrippen van den eenvoudigen hoetaman niet „een zaak in den handel";
3°. het leven in de koeria, hoeta en (geleidelijk afdalende) de familie en het gezin wordt beheerscht door een communen trek.

Hoofdstuk V. Ambtsvelden (blz. 116—122). Hoofdstuk VI. Woonerven (blz. 123—128). Hoofdstuk VII. Weidegronden (blz. 129—130). Hoofdstuk VIII. Begraafplaatsen (blz. 131—132). Hoofdstuk IX. Gewijde gronden (blz. 133—134). Hoofdstuk X. Afgebakende gronden (blz. 135—137). [Dit hoofdstuk doet hier wat vreemd aan; het hier behandelde onderwerp ware m.i. in het hoofdstuk over woeste gronden beter op zijn plaats geweest]. Hoofdstuk XI. Mijnen ((blz. 138—139). Hoofdstuk XII. Neutrale strooken (blz. 140—141).

Ten slotte geeft Hoofdstuk XIII een samenvatting, waarin nog eens duidelijk op den voorgrond wordt geplaatst, dat ook in dezen rechtskring als in geheel Indonesië „de landbouw de ruggegraat is van de economische structuur der bevolking". Voorts wordt er op gewezen, dat onze agrarische wetgeving niet in voldoende mate rekening heeft gehouden met het eveneens bij de wet gehandhaafd adatgrondenrecht.

De slotsom waartoe de schrijver komt, is, dat onze kennis van de volksrechten nog niet volledig genoeg is. Hij roept ook Bataksche schrijvers op tot verrijking van onze kennis in deze en besluit aldus:

„Wordt het adatgrondenrecht beter *gekend*, dan is er des te grooter kans, dat het *erkend* zal worden; wordt het erkend, dan zullen tal van ongewenschte misverstanden en beroeringen worden vermeden."

Mij wil het voorkomen, dat de schrijver door zijn proefschrift mede het zijne heeft gedaan tot verrijking dier kennis en daarmede dus ook zijn volksgenooten een dienst heeft bewezen.

M. JOUSTRA.

Onderscheidingen verleend op 31 Augustus 1925 [1]).

Commandeur in de orde van den Nederl. Leeuw.

Hamengkoe Boewono Senopati Ingalogo Abdoerrachman Saijidin Panoto Gomo Kalifatoellah de VIIIste, sultan van Jogjakarta.

Ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

G. H. G. Harloff, voorzitter van de Algemeene Rekenkamer; mr. A. H. Walkate, raadsheer in het hooggerechtshof, met buitenlandsch verlof; mr. H. G. P. Duyfjes, advocaat-generaal bij het hooggerechtshof; mr. J. J. Schrieke, regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad; mr. dr. D. Talma, oud-directeur van Financiën, voorzitter van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Nederlandsch-Indië; O. M. Goedhart, resident van Palembang; J. E. Jasper, resident van Pekalongan; G. J. du Marchie Sarvaas, resident ter beschikking, fungeerend inspecteur voor de agrarische zaken en verplichte diensten; raden Adipati Ario Kromodjojoadinegoro, oud-regent van Madjakerta; mgr. A. P. F. van Velsen, tit bisschop van Aezani, apostolisch prefect en pa van Batavia; dr. W. M. Docters van L wen, directeur van 's Lands Plantentuin; i Meijer, hoofdingenieur 1ste klasse bij den w staat en 's lands burgerlijke openbare werken W. F. Staargaard, hoofdinspecteur der St spoor- en tramwegen; A. Hasskarl Me bach, generaal-majoor, inspecteur van den tairen geneeskundigen dienst; H. Bakker, raal-majoor der infanterie; W. V. Smeets, o directeur van het departement van binnenlan bestuur; mr. J. L. Nijsingh, procureur-gene bij het Hof van Justitie in Suriname, met verlo Nederland; ir. J. E. Inckel, directeur van technisch bureau van het departement van K niën.

1) Voor zoover de in Oost- en West-Indië gedecoreerden betreft.

Officier in de orde van Oranje Nassau.

Dr. ir. J. I. J. M. Schmutzer, 2de-onderv zitter van den Volksraad; S. J. Aay, lid van Volksraad; J. von Michalofski, hoofd den kadastralen dienst; mr. A. J. C. M. Ne sen, landraadvoorzitter te Soerabaja; H. Eck, assistent-resident van Belitoeng; J. K. H der, secretaris van het departement van bin landsch bestuur; raden Adipati Ario So diningrat, regent van Toeloegagoeng; ra Adipati Ario Said, regent van Blora, g zen lid van den Volksraad; J. Hardem hoofdambtenaar ter beschikking van den direc van Onderwijs en Eeredienst; ds. G. Hennem predikant te Meester Cornelis; mgr. M. Bra apostolisch prefect van Padang; W. N. Briel specteur van het inlandsch onderwijs te Salat dr. C. D. de Langen, leeraar voor in- en wendige ziekten aan de Stovia; dr. Ch. Berna directeur van het theeproefstation te Buitenz J. H. Marinus, directeur van het Nederland Indisch Landsyndicaat; ir. A. de Mooy A. hoofd van het bureau voor technisch-econom adviezen bij het Departement van Gouvernem bedrijven; ir. G. Diephuis, hoofdvertegenw diger in Nederlandsch-Indië van de Semaran Cheribon Stoomtram Maatschappij, enz.; A. J Rövekamp, tijdelijk inspecteur 1ste kl exploitatiechef der tramwegen in Palembang; Pannekoek, hoofdinspecteur, hoofd van dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen; r Prawira di Nata, waarnemend secret drogman aan het Consulaat te Djeddah; W. F Rödlich, kolonel der militaire administratie bepaling dat het versiersel der orde zal zijn me zwaarden; H. Cramberg, kolonel der infant met bepaling, dat het versiersel der orde zal met de zwaarden; O. L. Brewer, kolonel der tillerie, intendant van het Huis van den Gou neur-Generaal, met bepaling, dat het versiersel orde zal zijn met de zwaarden; J. E. Dambri burgemeester van Makassar; A. F. A. Ho luitenant-kolonel der artillerie, gedetacheerd het Departement van Koloniën, met bepaling het versiersel der orde zal zijn met de zwaarde

Ridder in de orde van Oranje Nassau.

F. H. Vodegel, lid der Weeskamer te So baja; J. J. Zantman, fungeerend controleu het binnenlandsch bestuur in de Buitengewe J. van Aalen, controleur bij het binnenlan bestuur op Java en Madoera; J. Grader, w nemend secretaris der residentie Soerakarta Strik, tijdelijk ambtenaar ter beschikking den adviseur voor de decentralisatie; raden Mohamad SSoeradhiningrat, p Buitenzorg; Adji Abdoelhamid P ran Ario Tjokro, landsgroote van Mas Atmasoedirdja, patih van Noord ten; J. H. Neumnn, zendeling-leeraar te mevrouw F. A. Volkers—Schippers, trice der van Deventerschool te Semarang; Nolen, onderwijzer 1ste klasse bij het open Europeesch lager onderwijs; mevrouw E.

gedoorn—Diephuyzen, verpleegster bij Lepra-Vereeniging; Mas Permadi, Indisch bij de centrale burgerlijke ziekeninrichting te arang; W. A. Cooster, architect bij den erstaat en 's Lands burgerlijke openbare wer-; K. W. J. Michielsen, agent van de Java-e Bank te Medan; M. E. G. Bartels, adminis-teur der thee-onderneming Pasir Datar (Soeka-emi); C. H. L. Bohnemann, hoofdadminis-teur der Lampong Sumatra Rubber Maat-arden; B. Holthuis, gezaghebber bij de atsspoor- en tramwegen; P. van Asperen, elijk waarnemend ambtenaar der 2de klasse bij dienst- der in- en uitvoerrechten en accijnzen; l. Lutey, kapitein der infanterie, met bepa- dat het versiersel der orde zal zijn met de arden; B. Holthuis, gezaghebben bij de vernementsmarine; J. M. P. Vooren, gezag-er bij de Gouvernementsmarine (s.s. Wega); Ch. Boland, archivaris bij de Algemeene etarie; mejuffrouw C. G. Schaap, particu-; Lie Tjan Tjoen, kapitein-titulair der eezen te Batavia; F. C. Baudoin, hoofdpak-meester bij Fraser Eaton en Co.; J. Boon-er, districtcommissaris van Nickerie in name; mejuffrouw A. J. Moeliker, directrice de Inrichting voor melaatschen „Groot Chatil-in Suriname; Chr. S. Gorsira J.-P.-Ez., on-oorzitter van den Kolonialen Raad van Cura-E. S. C. de Veer Abrahamsz, oud-advo-generaal bij het Hof van Justitie, lid van den nialen Raad van Curaçao.

Eeremedaille verbonden aan de O. N. orde (in goud).

R. Carels, geheimschrijver bij de Javasche k te Batavia; J. de Vries, onderluitenant-zinmeester der intendance (het versiersel uit reiken met de zwaarden); G. E. Raupach, teur van de gevangenis te Nieuw-Amsterdam, riname.

Eeremedaille in zilver.

Waldeck, waarnemend onderofficier-admi-nisteur der 1ste klasse bij de gewapende politie versiersel uit te reiken met de zwaarden); D. ohannes, belastingcollecteur in dienst van landschap Bima; A. L. Fricser, adjudant-rofficier-stafschrijver (het versiersel uit te n met de zwaarden); J. H. Gottfriedt, rwachtmeester-hoefsmid (het versiersel uit te n met de zwaarden); A. J. Koomans, op-er bij den dienst van scheepvaart; Kosman Mathajahia, inlandsch bootsman; Ph. s, laadmeester bij de Staatsspoor- en tram-; F. A. Grimminck, telefonist op Nieuw-rdam, in Suriname; F. T. G. Molly, hoofd- van politie, met den titulairen rang van el-inspecteur van politie in Suriname.

Eeremedaille in brons.

amet, Javaansch sergeant 2de klasse (het rsel uit te reiken met de zwaarden); Ranti, doneesch sergeant 2de klasse (het versiersel reiken met de zwaarden); A. Jansen, peesch sergeant (het versiersel uit te reiken de zwaarden); A. Sarianamual, Ambo-h sergeant 1ste klasse (het versiersel uit te n met de zwaarden); Manafe-Daoh, Timo-h marechaussee 1ste klasse (het versiersel uit ken met de zwaarden); W. E. Cambridge, bouwer in Suriname; Mijntje Galant, tbode bij mejuffrouw S. Conradi, te Parama-S. M. Oleana, echtgenoote van Th. C. Wal-huisbediende in Curaçao.

Van Week tot Week.

25—31 AUGUSTUS.

ntsbenoemingen. Aneta seint d.d. Batavia 26 Aug. Benoemd is tot resident van Bantam J. D. de ries, vroeger ass.-resident van Malang; van Krawang M. H. Doornik, ass.-resident van Probolinggo; West-Preanger, standplaats Soekaboemi, F. A. E. Laceuille, ass.-resident van Blitar; Midden-Preanger, met standplaats Bandoeng, J. G. van Heyst, ass.-resident terug van verlof; Oost-Preanger, met standplaats Tasikmalaja, H. C. van den Bos, ass.-resident van Madjakerta; Indramajoe, G. D. P. A. Renardel de la Valette, vroeger ass.-resident van Kendal; Cheribon, C. J. A. L. P. Hiljé, vroeger ass.-resident te Soerabaja; tot resident ter beschikking, P. R. W. van Gesseler Verschuir, ass.-resident van Kedoe.

Voorts zijn de rang en titel van ass.-resident (oude stijl), belast met de functiën van resident (nieuwe stijl) toegekend te Batavia aan J. C. de Bergh, vroeger ass.-resident van Semarang; idem te Buitenzorg, H. Kool, vroeger ass.-resident van Probolinggo. Met den rang en titel van ass.-resident (oude stijl) is ter beschikking gesteld van den gouverneur van West-Java G. O. V. Mallien, controleur B.B., belast met werkzaamheden betreffende de particuliere landerijen bewesten de Tjimanoek, als hoofd van het kantoor voor particuliere landerijen in West-Java.

De Indische leerstoelen te Utrecht. Naar het *Vaderl.* verneemt heeft de Koningin gunstig beschikt op het verzoek van het Fonds ten behoeve van Indologische studiën aan de Rijksuniversiteit te Utrecht om op den voet van art. 170 van de hooger onderwijswet, bijzondere leerstoelen aan de genoemde universiteit te mogen vestigen voor de opleiding tot de examens in het Nederlandsch-Indisch recht en van de Indologische studie.

Van bevoegde zijde deelt men aan hetzelfde blad nog mede, dat de minister van koloniën a.i. in verband hiermede stappen heeft gedaan om te komen tot een aanvulling van het Besluit op de Indische Bestuursopleiding 1922, waarvan het gevolg zal zijn, dat de aan de candidaat-Indische ambtenaren af te nemen examens kunnen worden bijgewoond door gecommitteerden van den minister van Koloniën, die nopens den uitslag van het examen een raadgevende stem zullen hebben.

De colleges zullen met het begin van den nieuwen cursus einde September of begin October een aanvang nemen. De namen der hoogleeraren en loctoren zullen binnenkort worden bekend gemaakt.

Een Indische Landbouwhoogeschool. Volgens het Soer. Handelsblad is den heer dr. A. A. L. Rutgers, directeur van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, opgedragen met het Departement van Koloniën de stichting van een Indische Landbouwhoogeschool te bespreken. (Aneta, 27 Aug.)

Tijdelijk Raad van Indië. Een Aneta-telegr. d.d. 27 Aug. meldt: De heer Erdbrink, algemeen secretaris, vergezelt den landvoogd niet naar Sumatra, maar treedt tijdelijk op als lid van den Raad van Indië wegens afwezigheid van de heeren Welter en Westenenk (die voor korten tijd naar Nederland is vertrokken).

De havenstaking te Semarang. Volgens de *Locomotief* is de toestand in de haven gunstiger. Het herstel van de prauwen is binnenkort afgeloopen. Verschillende stakers hebben zich op de oude voorwaarden aangemeld. De handel is minder optimistisch; er is veel lading voor Semarang te Priok gelost. Men oordeelt, dat de oorzaak van het conflict deels een machtskwestie is, deels een gevolg van een ongewenschte verhouding tusschen matrozen en prauwenvoerders. (Aneta, 28 Aug.).

Aneta seinde 28 Aug. nader. 150 matrozen van het Prauwenveer hebben zich aangemeld en er wordt verwacht dat morgen nog 60 dit voorbeeld zullen volgen. De aanmelding geschiedde buiten de prauwenvoerders om en het salaris werd lager bepaald dan aanvankelijk geboden werd.

Het afscheid uit Indië van Minister Welter. Aneta seinde d.d. 26 Aug. uit Batavia. De Landvoogd gaf (den 25en) een afscheidsdiner aan den heer Welter, waaraan zeventig personen aanzaten. De Landvoogd hield een tafelrede, waarin hij zeide door een driejarige vertrouwde samenwerking met den heer Welter beter dan anderen te kunnen beoordeelen, hoezeer de aanstaande minister door zijn begaafdheden, groote werkkracht en tact in staat zal zijn ook op het Plein in het belang van Indië en de bevolking werkzaam te zijn. De heer Welter werkte krachtig mee tot het doordringen van het besef, dat bezuiniging een eisch des tijds was,

waaraan onverbiddelijk moest worden voldaan. Dat is nu voorbij. Financieele zorgen zullen Minister Welter niet meer kwellen, wat echter geen reden is tot wilde uitgaven, die door den bodem van den schatkist heen naar het moeras voeren. De landvoogd is overtuigd, de minister zou de door den Volksraad aangenomen maatregelen en werken voor de economische ontwikkeling van land en volk in zijn begrooting overnemen en met warmte en overtuiging in de beide Kamers der Staten-Generaal verdedigen. Het is van groot belang, dat de nieuwe minister de Indische toestanden kent. Dit zal een goede verhouding en een werkelijk hartelijke samenwerking tusschen minister en landvoogd bevorderen. 's Heeren Welters adviezen toonen aan, dat hij aangaande 's lands positie ten aanzien van de stroomingen en bewegingen van de bevolking het standpunt der Indische regeering van de laatste jaren heeft ingenomen. De landvoogd eindigde met den wensch, dat het den heer Welter gegeven moge zijn, zeer veel in het belang van Indië en van de bevolking tot stand te brengen.

De heer Welter uitte in zijn dankwoord groote liefde voor land en volk, waarvan het scheiden hem zwaar viel. Hij hoopte in zijn nieuwe positie te kunnen medewerken aan de geestelijke en maatschappelijke opheffing van de bevolking en eindigde zijn rede met een beroep op den steun van den landvoogd bij het geraken tot een harmonieuse samenwerking en voorlichting, ook na 's landvoogds aftreden.

De haven van Probolinggo. Volgens Aneta zijn de plannen uitgewerkt voor verbetering van de haven van Probolinggo, waardoor tegemoet gekomen wordt aan de wenschen der cultures in het Zuid-Djembersche. De kosten bedragen *f* 435.000.—.

Dr. W. F. Stutterheim, ambtenaar ter beoefening van de Inlandsche talen ter beschikking van den chef van den Oudheidkundigen Dienst, is bestemd om op te treden als directeur van de in 1926 te Solo te openen Oostersch-letterkundige afdeeling van de algemeen-middelbare school.

N. Th. van der Stok †. Te Den Pasar (Bali) is op den leeftijd van 31 jaar overleden de heer N. Th. van der Stok, ambtenaar bij de landelijke inkomsten.

Waterleiding te Padang. De gemeenteraad van Padang voteerde een half millioen voor den aanleg van een waterleiding. (Aneta, 31 Aug.)

Pest op Java. In de week van 12 tot en met 18 Juli zijn op Java 121 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afdeeling Wonosobo 2, Temanggoeng 5, Magelang 6, Soerakarta 3, Bojolali 27, Klaten 29, Sragen 12, Salatiga 2, Kendal 3, Pekalongan 7, Tegal 6, Poerbolinggo 19.

De K XI. Hr. Ms. onderzeeboot K XI zal, onder bevel van luitenant ter zee 1e kl. G. E. V. L. Beckman, in den loop van September via het Suezkanaal naar Oost-Indië vertrekken.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tentoonstelling van Oostersche Kunst in Europa.

Het trof ons, dat in den laatsten tijd in de pers dikwijls berichten staan over het zeer wenschelijke en nuttige van 't tentoonstellen van Indische kunst en kunstnijverheid in het Westen.

Zoo schreef *L. J. de G.* — die 't weten kan — onlangs in „De Verlofganger"' o.m.:

„Hoe jammer, dood jammer 't is, dat men tot nog toe geen weg heeft gevonden om de Indische kunstnijverheid aan het Fransche, daarin zeer veel belangstellende publiek te laten zien, bewijst voor de zooveelste maal de mooie collectie Indonesische weefsels door Mevr. van Beresteyn-Tromp voor „Boeatan" uit Indië medegebracht en die in de Heulstraat 19 te 's-Gravenhage te bezichtigen zijn.

Men weet waarlijk niet wat men het meest moet bewonderen: de levendige en toch stille gloed der met goud- en zilverdraad doorweven doeken en hun rustige patronen of de grillige dessins der lange zijden omslagdoeken [1]), die zeer zijn aan te bevelen om als moderne sjaal dienst te doen.

Het is een lust voor de oogen om naar die prachtvolle gebatikte, geïkatte en geweven doeken te kijken en dit doende, zijn wij niet op ééne, maar wel op een tiental manieren gekomen om die mooie doeken doelmatig te gebruiken. Juist die prachtige goudw... zijn zoo uiterst geschikt om onze hedendaagsche ... ten te versieren.

Doch ik vergeet, dat dit verslag er een is, dat oo... de heeren der schepping gelezen zal worden en ... dus in mijne uitleggingen omtrent de toepassin... Indische kunstnijverheid bij dameskleeding hier ... ken [2]). Doch alvorens te eindigen, wil ik nog ... op een collectie mooie gongs, door Mevr. van ... steyn uit Indië medegenomen en ook op zeer ... exemplaren vlechtwerk, welke door eenvoud e... tinctie van lijn en kleur uitmunten.

Juist door deze twee kwaliteiten, die ook de ... sche kunst door alle tijden heen hebben gekenm... en nog kenmerken, zijn wij er van overtuigd, d... Fransche publiek de Indische kunstnijverheid ... waarde zal weten te apprecieeren, en niet allee... apprecieeren, maar zal bewonderen, zooals ze ver... bewonderd te worden: als een zéér schoone uitin... een uiterst kunstzinnig en innerlijk beschaafd v...

Ten slotte nog een woord over de in „Boeatan" toongestelde etsen van den begaafden Javaan *Mas ... gadie,* die door den Hollandschen schilder Duc... ter gelegenheid van een kort verblijf in Indië, ... beginselen dezer kunst werd ingewijd. Deze etsen toonen weder dezelfde goede eigenschappen aa... Indische kunstgewrochten eigen: ze kenmerken ... door iets héél fijns.

M. Pirngadie is een fijn besnaarde kunste... wiens werken zeer zeker bij de oud-Indische g... aangename herinneringen zullen wekken aan hun ... blijf in mooi Insulinde."

En...... — zouden wij er aan toe willen voege... hun aanleiding mogen geven ze te koopen, gezien den zeer lagen prijs, waarop de etser, die met g... zorg zelf de afdrukken maakte, ze gesteld heeft ... rieerend van *f* 7.50 tot *f* 25.—.

Behalve de exemplaren, welke in de voorzaal ... plaatst tusschen de fijne Menangkabausche wee... zoo prachtig voldoen, is er nog een verzameling ... keuze in de achterzaal, typische landschappen ... fereeltjes zoowel van Sumatra als uit verschil... streken van Java.

Tentoonstelling van Chineesche kunst.

De Vereeniging „*Vrienden der Aziatische Ku...*" die vóór-verleden jaar zulk een mooie tentoonst... organiseerde van oud-Indische Kunst in het ste... museum te 's-Gravenhage, zal dit jaar van 13 tot ... tober in het Stedelijk Museum te Amsterdam een ... toonstelling van Chineesche kunst houden.

In de dagbladpers lazen wij daarover o.m.:

„De tentoonstelling zal uit schilderingen, plast... brons, steen, hout, jade, enz. en ceramiek bestaan ... eenige uitzonderingen, zullen de inzendingen w... uit de oudste periode tot en met het begin va... Ming-dynastie omvatten.

Onder de vele buitenlandsche inzendingen mo... het bijzonder de aandacht worden gevestigd o... buitengemeen belangrijke collectie schilderingen ... „Ostasiatische Kunstsammlung" der Berlijnsche m... de keur van ceramiek en bronzen uit de verzam... Eumorfopoulos te Londen, de belangrijkste pa... liere collectie Chineesche kunst buiten Oost-Azi... inzendingen van de heeren Stoclet te Brussel, Ru... ston te Bradford, Koechlin te Parijs en Rapha... Oppenheim te Londen.

Als bijzonderheid zij vermeld, dat niet slecht... Musée Cernuschi te Parijs, doch ook het Louvre ... afwijking van de gewoonte, belangrijke stukken ... afstaan.

De regeling van de tentoonstelling, die drie zal... een voorruimte zal innemen, berust bij een com... bestaande uit de bestuursleden T. B. Roorda, H. ... Visser en mr. H. K. Westendorp."

In Mei j.l. zagen wij te Parijs, in de zalen ... „*Chambre Syndicale de la Curiosité et des Beau...* 18 *rue de la Ville l'Evêque* [3]), een keurtentoon... van oud-Chineesche Kunst; daarbij waren ook ... sche en Perzische stukken uit verschillende ... en andere verzamelingen, zóó prachtig als wel ... voorkomt.

Bij de „Inleiding" van den fraai geïllustreerden ... talogus schrijft de heer C(harles) V(ignier), die ... fijn kunstkenner-verzamelaar is, en dikwijls ...

1) Bedoeld worden de fijn gekleurde Looktjans, welke door de Inlandsche vrouwen in Oost-Java veel als slendang gedragen worden.

2) Er zijn er ook voor mannen geëigende, o.a. gebatikte dassen, ... voor vloeibladen, boekomslagen en leeswijzers; foto-albums, ... in brocaatweefsels der Padangsche Bovenlanden, enz. enz.

3) In diezelfde zalen zou ook een tentoonstelling van Indone... Kunstnijverheid, zoowel van batiks en weefsels als van metaal... vlecht- en houtsnijwerk zeker goed voldoen.

[ten]stelling aanwezig was, om belangstellende bezoe[kers] rond te leiden, o.m.:

„*Outre le plaisir ostentatoire de telles joutes, qui séduiront et instruiront le public, on doit espérer des résultats sérieux de cette Exposition. Ce n'est pas un mystère pour les connaisseurs qu'à l'art chinois antérieur aux Ming, comme à l'art persan antérieur à l'ultime destruction de Rhagès, nous n'avons guère accès que depuis une trentaine d'années. Bien des certitudes furent acquises en ce court laps de temps et il sied d'en féliciter les archéologues, les épigraphistes et les antiquaires, dont les efforts, encore qu'entachés de trop d'ipséisme — mot pédant qui se superpose à romantisme — encore qu'effectués en ordre exagèrément dispersé, furent toujours méritoires, souvent fructueux. Il est sans exemple, croyons-nous, que d'aussi notables progrès, dans un domaine, hier inconnu, de l'art ancien, aient été plus rapides. On peut admettre, pour la plupart de nos amateurs, que l'initiation japonaise de par son antériorité, facilita, si elle ne le détermina, leur apprentissage de l'art chinois. Mais pour quelques certitudes acquises, que de lacunes béantes, que ne comblent ni les téméraires intuitions de certains, ni de tels autres, le scepticisme peinard. Et ce sera le but subsidiaire, non le moins important, de cette Exposition, de montrer la somme à ce jour de nos conquêtes en l'art oriental.*"

[Als] de aanstaande Amsterdamsche tentoonstelling in [den]zelfden trant wordt opgezet, zal zij zeker een druk [belan]gstellend bezoek overwaard zijn.

[Dan] moge zij dan tevens aanleiding geven tot ver[meer]dering van belangstelling en waardeering voor de [Indo]nesische kunst en kunstnijverheid, die er toch ook [in ee]nig opzicht, al ware 't alleen al wat betreft den [Ooste]rschen geest van opvatting en uitvoering, aan [verw]ant is.

Marionetten.

[On]der de „Kunstberichten" in *Het Vaderland* lazen [wij o]nlangs hoe in Engeland de belangstelling voor het [marion]ettentheater herleeft. Eenige maanden geleden [heeft z]ich een *British Model Theatre Guild* gevormd [en op] vele plaatsen van het land zijn nadien voorstel[lingen] gegeven. In de *Faculty of Arts Gallery* heeft men een tentoonstelling aangericht, die door G. K. [Chest]erton is geopend. Hij gewaagde van zijn belang[stelli]ng voor het miniatuurtheater, dat men zal toepas[sen t]ot vermaak, leering en als model voor het groote [toon]eel.

[Op] de tentoonstelling werden dagelijks voorstellin[gen] gegeven op twee tooneelen. Op het eene vertoont [men] o.a. *The Fairyland Night's Entertainment*, op het [ande]re *Abandino the Bloodless*, door H. J. Byron. Van [het e]erste is J. Richard Traynor wat de Engelschen [noem]en de *managing-manipulator*, die de poppen aan [draad]jes beweegt; bij het andere past Gerald C. T. [Morl]ee de methode toe, dat poppen van carton op [stokj]es worden heen en weer bewogen (handpoppen). [Dit] dit niet wonderveel op de Indonesische Wajang-[...]

[Wij] vernemen dan ook verder:

[„De] tentoonstelling bevat velerlei theaters, o.a. de [vee]le modellen voor *Everybody's theatre* van H. [W. W]hanslaw, die toonen hoe moderne denkbeelden [in he]t klein kunnen worden toegepast en de kleine [theate]rs van B. Pollock, den vriend van R. L. Steven[son (*I*]*f you love art, folly, or the bright eyes of child[hood, s]peed to Pollock's)*. Pollock is onder-voorzitter [van d]e Guild. Verder vindt men poppen uit verschil[lende] tijden en landen, in groote verscheidenheid, [waarb]ij Javaansche wajangpoppen."

[Ook] dit laatste zal zeker weer iets bijdragen [tot ve]rmeerdering van belangstelling en waardeering [voor] de Indonesische kunst. Hoe dikwijls hoort men [niet] die prachtige wajang-figuren, uit onkunde, voor [leelijk]e, wanstaltige gedrochten uitschelden, terwijl er [toch g]een fraaier, beteekenisvoller zwart en wit-kunst [bestaa]t.

[„Oos]eatan" zal ook ditmaal, evenals vóór-verleden [jaar, w]eer deelnemen aan de Jaarbeurs, welke van 8 [tot 1]7 September te Utrecht wordt gehouden en daar [haar] mooie Indonesische kunstnijverheid tentoonstel[len e]n te koop bieden.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad (vervolg).

De Locomotief bevat de verslagen betreffende: *Landbouw* (20 Juli); *Het nieuwe contract met de K. P. M.* (20 en 23 Juli); *De instelling van de provincie West-Java* (20 en 24 Juli); *De kinderarbeid en de vrouwennachtarbeid* (21, 22 en 24 Juli); *De bedrijvenwet* (23 Juli); *Het ontwerp eener wettelijke regeling van het Arbeidscontract* (26 Juli). Het *Bat. Nwsbl.* (22 t/m. 28 Juli), het *Soer. Hbl.* (20 t/m. 25 Juli) en de *Java-Bode* (22 t/m. 28 Juli) geven verslagen en resp. Overzichten *(Civis)*, Volksraadskronieken en redactioneele hoofdartikelen.

Artikel 75 van het Regeerings-Reglement behelst het z.g. *concordantiegebod*, dat o.m. voorschrijft hoe in de ordonnanties, regelende het burgerlijk- en handelsrecht voor Europeanen in Indië, „de in Nederland geldende wetten worden gevolgd". Dit was altijd voorwendsel voor naschrijverij. In Indische ordonnanties van burgerlijk en handelsrecht verwerkte men het Hollandsche voorbeeld liefst zooveel mogelijk met huid en haar. Het jongste bewijs voor de aanbidding der concordantie vormt het *ontwerp-arbeidscontract*, dat met de ook voor Indië aanvaardbare beginselen tegelijk klakkeloos overnam artikelen over *godspenning* en *gedwongen winkelnering*. Zoo streefde men naar concordantie van tekst zonder zich om de discordantie der verhoudingen te bekreunen. Het „volgen", door artikel 75 voorgeschreven, wordt door de Indische regeering aldus verstaan, dat van een „zelfstandige behandeling van de stof", zelfstandige behandeling van *Indische* stof door een *Indischen* wetgever, naar haar meening geen sprake kan zijn. Het is volgens haar blijkbaar geen volgen van beginselen, maar volgen van den tekst. Volgens *De Loc.* (24 Juli) weerspreekt artikel 75 haar, Naarmate de sociale wetgeving in Indië voort zal schrijden — er werden en worden nog slechts enkele aarzelende schreden gezet —, zal meer en meer blijken hoezeer het gewenscht is met de „bizondere toestanden" in Indië rekening te houden. Hooger dan formeele eering van het concordantiegebod staat de reëele voldoening aan eischen der werkelijkheid.

Volgens de vroegere plannen der regeering zou *de provinciale raad van West-Java* bestaan uit 22 Inlanders, 18 Nederlanders en 5 Chineezen (Arabieren). In de aan den Volksraad voorgelegde ontwerp-ordonnantie tot instelling van de genoemde provincie zijn de getallen voor de Inlanders en de Nederlanders verwisseld en gesteld op 18 Inlanders en 22 Nederlanders. De reden van deze gewijzigde verhouding is gelegen in het feit, dat ook in den nieuwen Volksraad, krachtens beslissing van den Nederlandschen wetgever, aan het Nederlandsche element het grootste aantal zetels is toegekend. Volgens het oorspronkelijke ministerieële ontwerp zou de Volksraad bestaan uit 25 Nederlanders en 35 niet-Nederlanders. De Tweede Kamer heeft daarvan gemaakt 25 Inlanders, minstens 30 en hoogstens 32 Nederlanders, en minstens 3 en hoogstens 5 Chineezen. Naar het oordeel van het *Soer. Hbl.* (25 Juli), heeft de Nederlandsche wetgever geen gelukkige greep gedaan, geen goed inzicht gehad. Nu *het beginsel van de Nederlandsche meerderheid* ook in de provinciale raden zal worden doorgevoerd, beziet het blad het beginsel nog wat nader. In den Volksraad heeft zich nog nooit een stemming voorgedaan, waarbij de tegenstelling Nederlanders-Inheemschen tot uiting kwam. En dat is juist een van de weinige verblijdende verschijnselen, die de Volksraad ons bracht. Een *Koesoemojoedo*, een *Loetan*, een *Sosrohadiwidjojo* zijn pijlers, waarop gebouwd kan worden. Op de samenwerking met de beste zonen van het Indische land moet het gezag van de regeering zijn gevestigd. De Volksraad denkt er echter anders over dan de regeering. Alle partijen hebben tezamen een amendement ingediend om de vroegere verhouding te herstellen en de samenstelling van den provincialen raad te brengen op 18 Nederlanders, 22 Inlanders en 5 Chineezen. Dit amendement zal stellig worden aangenomen. Tegenover den provincialen raad zelf en de 18 autonome regentschappen staat het „S. H." tamelijk sceptisch; het zal nauwlettend gadeslaan, hoe dit alles zal werken en wat deze nieuwe bestuursvoering zal kosten en welke de sentimenten zijn, welke daarin naar boven zullen komen. Het „S. H." kan niet ontkomen aan den indruk, dat die geheele Westersche

bestuursinrichting een veel te zwaren druk op de eenvoudige Inlandsche maatschappij zal leggen. Toch is dit alles den heeren van links nog niet genoeg. Zij willen steeds meer en steeds sneller.

De *Deli Crt.* (1 Aug.) wijdt eveneens een hoofdartikel aan *„de Inlandsche Meerderheid"*.

De heer *Wiranata Koesoema,* regent van Bandoeng, wijst op het verbod van het uithuwelijken van meisjes beneden de zestien jaar, door hem doorgevoerd, *dwars tegen het beroep op den adat* etc. *in. (De Loc.* 24 Juli).

De heer *Djajadiningrat,* regent van Batavia, meent dat het onjuist is te denken, dat de Inlandsche kinderen vroeg rijp zijn. Hij schrijft die meening toe aan het gebrek aan kennis van het juiste geboortejaar, waardoor het mogelijk is, dat kinderen te jong geschat worden. *(De Loc.* 22 Juli).

De *Java-Bode* (25 Juli) vestigt de aandacht er op hoe bij de behandeling der *wettelijke regeling van den nachtarbeid voor vrouwen en kinderarbeid* de onderstrooming der debatten duidelijk liet gevoelen, hoe nauw verwant de stof aan *het adat-vraagstuk* was. Tegen het verbod van den regent van Bandoeng en sommigen van zijn collega's kwam natuurlijk een groote tegenstand van de zijde der bevolking. Men bracht allerlei bezwaren voor van adatrechtelijken, godsdienstigen en zelfs economischen aard. Men vond, dat de leeftijdsgrens van 16 jaar te hoog was in verband met het feit, dat de landbouwer zijn dochters zoo vroeg mogelijk uithuwelijkt, alleen om zoo spoedig mogelijk hulp bij het landbouwbedrijf te hebben. Inmiddels is de maatregel streng doorgevoerd door de huwelijkssluiters met ontslag te bedreigen, wanneer ze toch huwelijken sloten van meisjes beneden de 16 jaar. En ziet...... de Regent van Bandoeng kan constateeren, dat het nu, nadat de bepaling 15 jaren gewerkt heeft... „adat geworden is". Beter bewijs voor de stelling, dat adat „gemaakt" kan worden, dat zij leeft en geen dood bolwerk is, waarop elk nieuw inzicht af moet stuiten, is wel niet te leveren. Overschatting van den adat kan leiden tot volkomen onthouding van bemoeienis; onderschatting van den adat moet met zekerheid voeren tot reactie.

De Inlandsche beweging in Soerabaja.
Het Communisme ter Sumatra's Oostkust.

Soerabaja mag gerust beschouwd worden als de bakermat der inlandsche beweging. *Semarang* is het bolwerk van het communisme, waar elke heerschappij, behalve die van het volk, uit den booze wordt geacht en het nationalisme alleen als middel wordt beschouwd om de massa in beweging te krijgen. De tendenz is zuiver revolutionnair, bolsjewistisch. *Djokja* is het bolwerk van het Javaansche nationalisme; een scherpe omschrijving ontbreekt; van Indonesisch is daar geen sprake; te dien opzichte komt men er de werkelijkheid het meest nabij; het verschil in volksaard en karakter maakt een Indonesië tot een utopie. Men is er dus zuiver Javaansch nationalistisch en aanvaardt de nationale gedachte der andere groepen als hulpmiddel. Te *Soerabaja* heeft de nationale gedachte breeder vormen; ze is noch revolutionnair, noch specifiek Javaansch; ze is, wat ze eigenlijk van den beginne af heeft getracht te zijn: algemeen Indisch. Zooals Tjokroaminoto de broeders uit Sumatra, Borneo en Celebes om zich heen verzamelde, zoo tracht de jongere beweging te Soerabaja nog altijd de vertegenwoordigers van alle rassengroepen om zich te groepeeren. Thans zien we te Soerabaja als schakel tusschen de intellectueele en de volksbeweging optreden *dr. Soetomo.*

Indien het juist is, dat de intellectueele leiders vóór alles willen streven naar economische versterking van het volk en gaat het in de richting, waarvan we nog maar enkele goede voorbeelden mochten ontmoeten, dan zij hun een nationalistische, zelfs een Indonesisch nationalistische actie gaarne gegund. *(Bat. Nwsbl.* 22 Juli).

Het *Bat. Nwsbl.* (22 Juli) ontleent aan de *„Deli Crt."* (14 Juli) een beschrijving van *het communisme ter Sumatra's Oostkust.* Het Bestuur is goed op de hoogte. Voortdurende activiteit blijft natuurlijk noodzakelijk, maar dan ook kan men er zeker van zijn, dat men het communisme de baas blijft en dat het voor een duurzame vestiging geen gelegenheid krijgt.

De *Delische corr.* van *De Loc.* (23 Juli) geeft eveneens bizonderheden. Dit is zeker, het communisme schrijdt voort onder de Inlandsche bevolking van Oost-Sumatra. En het is het eigenaardige, dat voor den zooveelsten keer een gouvernementsinstelling de haard der ziekte is. Het is de Atjehtram — waar schier ieder ontevreden is en reden heeft tot klagen — die een gunstige bodem bleek voor de theorieën welke de „nieu-

we maatschappij" predikten. En het is van daaru de verspreiding ter Oostkust begonnen is. Het m E.B. wel opvallen, dat in het knooppunt van wegen — het plaatsje Besitang — de infectie zi perkte tot het Atjehtram-personeel en dat onder S.M.-personeel — personeel van een echten sp nog wel — geen communisten werden aanget Mogen we hier als geheim even verklappen, dat tionschef van twee stations van de Atjeh-tra meer verdient dan de helft van hetgeen de stationschef te Besitang verdient? En dat volge zen maatstaf alle loonen en salarissen van de personeelen zijn, terwijl toch de aandeelen v S.D.M. ongeveer 150 staan. En nu is „ontslaan parool bij het gouvernement. Het tracht zooveel gelijk de maatschappijen tot diezelfde tactiek o halen. Met het gevolg dat men tal van ontevreden terfanters de maatschappij in zendt. Ook is het korps van de gewapende politie aan het mopperen regeering — zoo besluit schr. — moge aan een en tijdig haar aandacht wijden!

Zeer précaire toestand in den Hedjaz.

De Inlandsche Vice-Consul der Nederlanden te az, *Raden Prawiradinata,* nam tijdens het verlof den heer Van der Plas, de leiding waar van het sulaat. Na terugkeer van den Consul verkreeg de Prawiradinata drie maanden verlof naar Ned.-I Het persbureau *Alpena* te Weltevreden *(Java-Bod* Juli) vernam van hem berichten over den waren stand in den Hedjaz. Zijn conclusie is, — en tegenstelling met de berichten der laatste dagen Arabische pers — dat in den tegenwoordigen tij niet geraden is voor zijn geloofsgenooten om de vaart te ondernemen. Er heerscht daar in den H nog de grootste wanorde en nood. Wanneer de vaart weer kan worden vrijgelaten, hangt geheel a de thans strijdende partijen.

Het „rare" Indië.

M. V. betoogt in *De Sumatra Post* (1 Aug.) d zucht van sommige courant-correspondenten in N land om toch vooral interessant te zijn voor hun l ook aan Indië schade doet. Zij die uit Indië ve uit de oude bestuursdoos als actualiteiten opdis in Hollandsche couranten, hebben blijkbaar in heel geen oog voor wat er in Indië veranderd is laatste 25 jaren; maar daardoor juist geven zu verantwoordelijke menschen voortdurend totaal keerde voorstellingen van het leven in Indië en huidige positie daarginds. De onwaarheid echter steeds eerder geloofd en opgenomen dan de waa en natuurlijk wel allermeest door den gewonen N landschen courantenlezer, die onbegrijpelijk w weet van de werkelijkheid in Indië en de 50 mi Inheemschen nog steeds in gedachten ziet als „zachte, kinderlijke, volgzame volk," waarmede kan doen wat men wil, behoudens dan dat, ja genoeg, enkele „raddraaiers", daarvoor betaald gewetenlooze buitenlanders, een enkele maal tr de onnoozelen, die natuurlijk alles direct gel tegen ons op te ruien, welke raddraaiers, even n lijk, volgens de mode van den dag communist bolsjewiks moeten zijn. De intensere maatschapp samenleving in Indië, het moderne verkeer en de peesche bioscoopfilms, die de Europeesche besch in haar allerslechtsten vorm avond aan avond honderdduizenden Inlanders tot in de verre bi landen tentoonstellen, dit een en ander heeft een de gemaakt aan de simpelheid der Inlanders te zichte van wat de Europeaan in werkelijkheid is geenszins komt er eenige verandering in de s heid van het Nederlandsche volk ten opzichte wat de Inlander in werkelijkheid is.

Atjeh.

Abr. Exodus weerlegt in 't *Soer. Hbl.* (25 Juli, de in de *„Deli Crt."* (20 Juni) ontwikkelde denkb omtrent het bestuur in Atjeh. De schrijver „D. C." — iemand uit Atjeh — wees er op, dat tegenwoordig weinig meer over is van de z nauwgezetheid, waarmede de regeering vroeger keus betreffende de naar Atjeh te zenden amb placht te bepalen.

De tijden en ook de omstandigheden zijn vo anders geworden! Datzelfde geldt voor alle b westen. En nu is juist in de laatste jaren gebl en hier komen we op het verschil tusschen stuurder „van kwaliteit" en den specialiteit! bestuursambtenaren, — die „kwaliteit" bezaten, die gewesten, waarvan zij géén speciale kenn zaten, *uitstekend* hebben voldaan. Exodus toont d

...rbeelden aan. Z. i. blijkt uit die voorbeelden over...end, dat er niet zoozeer een behoefte bestaat aan ...btenaren met een speciale kennis van eenig land en ...k, als wel aan ambtenaren, wien het besturen in ...t bloed zit, zooals een leger ook alleen maar een vol...omen gezagsinstrument kan blijven onder officieren, ...ien het militair-zijn in het bloed zit. Het is een groot ...deel, dat specialiteiten vrijwel altijd de specialiteit ...r andere specialiteiten in twijfel trekken en bestrij...n. De „inwendige" geschiedenis van Atjeh is juist ...zonder rijk aan voorbeelden, die het nadeel van den ...ontkoombaren specialiteitenstrijd onderlijnen. Ten ...otte zegt schr., dat het hem bekend is, dat juist de ...de „D. C." aangevochten nieuwe Westkustman, die ...zer dagen daar het bestuur zal overnemen, met bui...gemeene zorg en in voortdurend contact met den ...verneur is gekozen. En ditzelfde geldt voor alle be...ursambtenaren, die voor Atjeh bestemd zijn.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

...staking van de inheemsche Gemeenteraadsleden ...n den Gemeenteraad ter hoofdplaats Soerabaija.

...ijkens het voorkomende in de „Sedio—Tomo" van ...Maart 1925, wordt in de „Kemadjoean—Hindia" ... dit onderwerp het navolgende gezegd.

...t is nog niet zoolang geleden dat de heer Faubel, ...houder ter hoofdplaats Soerabaija, dáár ter plaatse ...leed.

...ij had den naam van een bekwaam man te zijn, die ...open oog had voor de nooden en behoeften van ...kleinen man in de stad.

...en hij dan ook grafwaarts werd gebracht, wensch...e inlandsche Gemeente te Soerabaija spontaan te ...igen van hare deelneming in dat verlies en vaar...e zij den heer Soendjoto af, ten einde haar bij die ...tigheid te vertegenwoordigen. Geleidelijk brak de ...aan dat de heer Faubel moest worden vervangen. ...lk eene functie vraagt van den titularis niet al...goede plichtsvervulling, doch ook oprechte liefde ...het volk en het was onder die omstandigheden ...erklaarbaar, dat, op het oogenblik van de ver...ezing geen der inheemsche leden berekend werd ge...voor de taak van wethouder.

...ant een wethouder ter hoofdplaats Soerabaija ...een ervaren technicus zijn, die ook voor de volks...ndheid weet te waken.

...rspronkelijk had men hoop dat de heer Hekket als ...anig zou worden benoemd, doch deze kon, we...andere bezigheden, deze betrekking niet aan...den.

...arna kwam het voorstel den heer Schijfsma voor ...nctie in aanmerking te brengen, hetgeen tot lang...e besprekingen in de linksche partijen aanlei...gaf, doch, hoewel de heer Schijfsma niet alge...n werd gewenscht, vond men hem toch nog altijd ...nschter dan den heer Van Gennep.

...et slot was dat op den heer Van Gennep de keuze ...

...sedert dien tijd, schrijft men in de Kemadjoean ...a, ruikt het in het college van burgemeester en ...uders ter hoofdplaats Soerabaija op minder aan...e wijze naar de partij van den Economischen ..., waarin thans de beide partijgangers, de heeren ...Mook en Van Gennep, zitting hebben en waar tus...n de Burgemeester geplaatst is.

...t is dus Economische Bond vóór en Economische ...achter en dat was de reden dat de inheemsche ...enteraadsleden geen vertrouwen meer hadden in ...beleid van den Gemeenteraad en hun ontslag na...

...nt wat zouden zij in dat College kunnen doen als ...artij van den Economischen Bond steeds de teu...van beheer van den Gemeenteraad in handen ...t?

...or de leden zou bij aanblijven de aan den Gemeen...d geleverde arbeid, maar verloren tijd zijn, die, ...t duidelijk, niet aan de behartiging der volksbe...en zou ten goede komen.

... heer Dr. Soetomo wenschte den Gemeenteraad ...wel en heeft tot heden nog geen spijt van die be...ing.

...arna groetten ook de heeren Soendjoto, Sastro...ngoen en R. M. H. Soejono, met het gevolg dat in ...Gemeenteraad te Soerabaija geen inheemsche ...thaan meer aanwezig is.

...t College behoort derhalve niet meer tot het In...sche element, hoe wel het zielental ter plaatste het ...t is, met het gevolg dat de stem van het grootste gedeelte der bevolking in den Gemeenteraad niet meer wordt gehoord.

De leiders van den Economischen Bond zullen het in de toekomst wel gevoelen!

Op inwoners van Soerabaija!

De Redactie van de „Sedio-Tomo" voegt hieraan toe de verklaring dat het haar spijt het hooge Regeeringsdoel, n.l. „de decentralisatie", slechts doel blijft en men, althans tot heden, daarvan weinig heeft gezien. Overal zijn noch de Inlanders, noch de Chineezen met het Instituut van den Gemeenteraad ingenomen, welke instelling zij spottenderwijze „Mintrad" noemen.

Destijds is er ook in Cheribon een conflict in den Gemeenteraad geweest, waarbij de leden zich verzetten.

Thans is er staking van de inheemsche Gemeenteraadsleden in den Gemeenteraad van Soerabaija, terwijl het verlangen om afgevaardigden naar den Volksraad te zenden aan het afnemen is, omdat hunne stemmen het steeds afleggen tegen die van de rechtsche Partij en hunne aanwezigheid dientengevolge als overbodig kan worden beschouwd.

Wanneer de Soerabajasche actie overslaat naar andere Indische gemeenten, dan zal, naar de meening der redactie, dit zijn niet alleen tot schade van het volk, doch ook van het Bestuur.

Is de Regeering dan nog niet voldoende op de hoogte om in te zien het leelijke van het verkiezingsreglement voor leden van den Gemeenteraad, en dat daarvoor grondige wijzigingen noodig zijn, ter tegemoetkoming aan de wenschen van het volk, dat steeds minder vertrouwen in het bestuursbeleid gaat stellen?

De redactie van de Sedio Oetomo ziet in het gebeurde te Soerabaja een teeken des tijds, waarover het bestuur en de volksvereenigingen wel hunne gedachten mogen laten gaan.

En zeker niet het minst de Boedi Oetomo-vereeniging, waarvan het bestuur, bij het volgen der strooming, op zijne hoede moet zijn bij het vervullen van zijn plicht.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche en Inlandsche vrouwenmilieu ter Hoofdplaats Medan (Oostkust van Sumatra).

I.

De bekende medewerkster van de „Sinar Sumatra", die zich Kim Njo teekent, heeft eene reis naar Medan (Oostkust van Sumatra) gemaakt.

Aangezien reeds zoovele beschrijvingen van zulk eene reis in de „Sinar Sumatra" zijn opgenomen, zal zij dat aantal niet met haar reisverhaal versterken, doch zich liever bepalen tot de indrukken en opmerkingen, waartoe haar verblijf in het Chineesche vrouwenmilieu ter hoofdplaats Medan haar aanleiding hebben gegeven.

De lezers en lezeressen, die hare bekende opstellen in de „Sinar Sumatra" hebben gevolgd, weten hoe zij den strijd heeft aangebonden tegen den hartstocht der Chineesche vrouwen voor het hazardspel en hoe zij ten allen tijde heeft gewaarschuwd tegen de verwikkelingen en moeilijkheden, welke uit het dobbelspel in de Chineesche gezinnen voortvloeien.

Ook wekte zij de Chineesche vrouwen op zich met kracht tegen dien hartstocht te verzetten en deelde daarbij mede op welke wijze dat kon geschieden en wel in de eerste plaats door voor het dobbelspel op zijde te gaan en er in elk geval nooit naar te gaan zien.

Thans schrijft zij in de „Sinar Sumatra" van 21 Maart 1925, dat het haar persoonlijk en plaatselijk gebleken is dat de dobbelzucht der Medansche Chineesche vrouwen niet onder doet voor die in het grootste speelhol, waar ook.

Zij wil zich niet moeilijk maken met het denken over dien hartstocht bij de Chineesche mannen, doch alleen vaststellen dat die maatschappelijke angel diep is gedrongen in het milieu van hare vrouwelijke rasgenooten te Medan en dat het hazardspel eene belangrijke rol speelt in de Medansche samenleving der Chineesche vrouwen.

Herhaaldelijk ontving de schrijfster uitnoodigingen om ook haar geluk eens te beproeven bij den „Duivel van de mat", doch zij weerde die verzoeken steeds af, tot groote ontstemming van de familie, bij wie zij gastvrijheid genoot.

Op een zekeren dag ontving deze familie een talrijk gezelschap, dat, na het bezoek, uit wilde gaan en de schrijfster ook medenam.

In de veronderstelling verkeerende dat men naar

eene behoorlijke en bekende plaats zoude gaan, volgde zij, doch kwam terecht in een groot huis, alwaar zij vele Padangsche, Medansche en Penangsche Chineesche vrouwen, druk in gesprek en met de speelkaarten in de hand, aantrof.

Het speet haar zeer, doch in de gegeven omstandigheden kon zij moeilijk weer vertrekken en bepaalde zich er toe om schijnbaar naar het spel te zien, niettegenstaande men haar herhaaldelijk uitnoodigde om daaraan deel te nemen.

Die houding viel het gezelschap wel op en men wilde niet gelooven dat de schrijfster niets van het hazardspel wilde weten, waar het toch bekend is, dat eene Padangsche Chineesche vrouw als zij, even goed op de hoogte daarvan is als de Chineesche vrouwen van elders.

Halstarrig volhardende in de weigering om aan de herhaalde uitnoodigingen gevolg te geven, kwam het tot een dispuut, met het gevolg dat de schrijfster vergunning vroeg te mogen vertrekken, aangezien zij zich in het speelhuis niet op hare plaats gevoelde.

Zij vernam later van andere personen, dat de Padangsche Chineesche vrouwen werkelijk den naam hebben van eerste dobbelaarsters te zijn en deed met leedwezen het zwijgen er aan toe, aangezien zij geen motieven bij de hand had om die bewering te weerleggen.

De dagelijksche omgang tusschen de Chineesche vrouwen te Medan onderling, geeft de schrijfster de opmerking in de pen, dat die vrouwen onderling veel verder van elkander afstaan dan bij de Chineesche vrouwen ter hoofdplaats Padang het geval is, waar onderling zekere bescheidenheid en vriendschap bestaat en aan het onderhouden en versterken van familiebanden waarde wordt gehecht.

Dientengevolge is er aaneensluiting, waarvan te Medan geen sprake is.

Die afstand tusschen de Chineesche vrouwen te Medan onderling is een groote hinderpaal voor de ontwikkeling en voor den vooruitgang dier vrouwen ter plaatse.

Aaneensluiting toch kweekt voortdurende vriendschap en als die niet bestaat, zal de evolutie der vrouw moeilijk tot haar recht komen.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Holland-Indië-vlucht mislukt?

Onder dit opschrift eene beschouwing van C. D. Viehoff in het 29 Aug.-nr. van de Haagsche Post, waaraan het volgende wordt ontleend:

„Het gejubel over de Holland-Indië-vlucht is verstomd; de „koene" vliegers worden met rust gelaten door geestdriftige besturen van de korfbalclub H. U. P. en de kegelclub R. E. N. G. en Cornelis Houtman slaapt weer in vrede. Bedenkelijk zou het zijn, indien nu ook de luchtverbinding van Nederland met zijn koloniën verder vergeten werd. En hiervoor bestaat gevaar; niet van de zijde van het comité der Ned.-Indië-vlucht, dat zijn taak met energie blijft volhouden, maar van den kant van het ontwikkelde publiek in Nederland. Reeds vroeger waarschuwde ik voor overschatting van de beteekenis van de vlucht als aviatisch feit. De vliegtocht naar Indië is een propaganda-daad geweest, een vlagvertoon, verricht met particuliere middelen, zonder regeeringssteun van beteekenis. Na de landing te Philippopel maakte een onzer geïllustreerde weekbladen den tocht verder mogelijk door het royale aanbod van een nieuwen motor; het werd toen de Indië-vlucht met de „Het Leven"-motor, en misschien ligt hierin wel de kiem van de matelooze geestdrift over het slagen van den tocht. Het publiek zag de vlucht niet meer als vlagvertoon, als propaganda-daad, doch als een soort wereldgebeuren, een pioniersdaad op luchtvaartgebied! Men wist niet, dat de Nederlandsche vliegers eindelijk een achterstand inhaalden; dat de koene Cornelis Houtman den weg naar Indië ontdekte, doch dat de luchtweg naar Indië al jaren en jaren bestond en bevlogen werd door vliegtuigen van allerlei naties, behalve door die van Nederland.

De ontvangst in Indië was geestdriftig; geen wonder, het was de eerste maal dat een verkeers-Fokker uit Nederland daar nederstreek. En toen...? De opening van luchtlijnen over Java en van Java naar de andere eilanden? Men zou het nog eens aanzien. En zelfs de trouwe F VII, het zoo bejubelde toestel, kon men niet voor een prikje in Indië kwijt worden. Het moest, o schande, weer terug! Ook in de vliegerswereld begint men te vreezen dat de Nederland-Indië-vlucht, be[...] uit een oogpunt van fuiven, een mislukking drei[...] worden. In „Het Vliegveld" van Mei j.l. „overp[...] een redacteur wat er van de luchtverbinding met moet komen. Het Comité wil permanent blijven en werken; daarbij gebruik maken van de overge[...] gelden en „de opgedane ervaring". Het eerste is een [...]crete factor. Het tweede geeft aanleiding tot de [...] Waarin bestaat eigenlijk deze veel besproken erva[...] Het uithoudingsvermogen der piloten? Dat kende [...] wel van onze Nederlandsche luchtvaartdiensten [...] wetenschap dat in Rangoon het landingsterrein te [...] in X goed is? Dat wist men al jaren lang, en de [...] Air Force b.v., die al zoovele jaren Klein-Azië, Ar[...] Perzië, Indië enz. bevlogen heeft, kan alle inlichti[...] verstrekken. Moesten dan de moeilijkheden van het [...]gen over bergen en woestijnen in de tropen nog o[...]zocht worden? Ook dit kenden zoovele Nederland[...] vliegers, die een rijke ervaring in onze koloniën [...]ben opgedaan. En men gaat zich afvragen, waaruit [...] veelzeggende ervaring dan wèl bestaat? Er zal [...]moedelijk een mooi geïllustreerd boek over de v[...] uitgegeven worden met gegevens die voor den tech[...] oud nieuws zijn en voor den leek te technisch. [...] wat noodig is, is organisatorisch werk, een met geduld systematisch voorbereiden, en helaas veel [...] veel meer dan het Comité N.-I.-vlucht kan overho[...] Aldus peinst ongeveer „Het Vliegveld", en ik geef he[...] overdenking aan allen, die de luchtverbinding met [...] en in Indië kunnen en willen steunen, niet door fe[...] en huldigen, maar door daden, d.w.z. arbeid en [...]

De Indische Post. Olienummer.

Het 18 Juli-Nr. van De Indische Post is zoo goed [...] geheel gevuld met bijdragen over het petroleum-be[...]

Op de voorpagina een dichterlijke bijdrage van [...] Stoke over „de mensch en de olie" en een gezicht [...] Balikpapan, een der voornaamste hoofdbedrijven van [...] Bataafsche Petroleum Maatschappij.

Uit de reeks artikelen, tusschen wier tekst versche[...] foto's en ook teekeningen van Cor van Deutekom [...] opgenomen, noemen wij „een karakteristiek van He[...] Deterding", door Jan Feith, waarbij een mooi por[...] van Sir Henry, geteekend door Bern. van Vlijmen. [...]der: „de petroleumvoorraden in Amerika „een groot[...] nationale onderneming: de Kon. Petr. Mij." door [...] Keesing; „de Standard Oil Coy. in en buiten Ame[...] door D. J. van Balluseck; „de militaire en de poli[...] beteekenis van petroleum"; „petroleum als interna[...]naal vraagstuk" door M. A. J. Kelling; „de techniek [...] het petroleum-bedrijf te Balikpapan" door Jan F[...] „het petroleum-bedrijf te Tjepoe"; „het olie-veld" [...] H. Cleerdin; „wat het personeel van de B. P. M. in [...] tot stand bracht" en nog vele andere interessante [...]schouwingen.

De Indische Loods.

In No. 27 (en 28) vervolg van „Volksraads-dagbo[...] kantteekeningen van een toeschouwer. — Eene [...]schouwing van Mr. K. Denijs over het bij den Vo[...]raad ingediend ontwerp tot regeling van den kin[...]arbeid en van den arbeid van vrouwen gedurende [...] nacht. — Het vervolg van de bijdrage: Is hier in [...] een stand van eigenerfde landbouwers mogelijk en [...] ja, is deze wenschelijk of zelfs noodzakelijk? — J. [...] van Leenhoff besluit zijn artikel: Nieuw-Guinee een [...] hoeksteenen van Grooter Nederland.

No. 28 bevat o.m.: „Opvoedkundige vraagstukken [...] Onze schooltuin", in welke bijdrage een Indische on[...]wijzeres op sympathieke wijze vertelt van haren ar[...] onder de Indo-kinderen en van den goeden indruk [...] zij van hen ontving.

De Indische Mercuur.

No. 35 (28 Aug.). Berichten van de Afdeeling Han[...] museum van het Koloniaal Instituut. No. 22. Perub[...] en Tolubalsem in Suriname en op Java. — De c[...] productie van Sumatra's Oostkust. — De nieuwe or[...]satie van de bergcultures in Indië. — Kedirische [...] bouwvereeniging. — De buitenlandsche handel [...] Japan met Ned.-Indië gedurende de eerste drie k[...]talen van 1924 vergeleken met de overeenkom[...] periode van 1923 en 1922. — Invoer tot verbruik [...] voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera [...] particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine me[...]lingen. — Financieele berichten en verslagen, zoo[...] de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Han[...] museum van het Kol. Inst. geeft recente literatuur [...] economische onderwerpen, arbeidsvraagstukken, nijver[...]heid, delfstoffen en metalen, diversen.

Prijzen, index-cijfers en wisselkoersen.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden verscheen Med[...]

…eling No. 19 van het Centraal Kantoor voor de Statis…k, getiteld: Prijzen, indexcijfers en wisselkoersen op …va 1913—1924.

Deze publicatie is eene voortzetting van Mededeeling No. 12: Groot- en kleinhandelsprijzen en index-cijfers in Ned.-Indië over de jaren 1913—1923, welke liep tot en met Mei 1923. Zij is aan den eenen kant sterk uitgebreid, aan den anderen kant eenigszins ingekrompen en bevat eene samenvatting van het voornaamste deel van het goeddeels opnieuw bewerkte prijzenmateriaal, waarover genoemd kantoor beschikt.

De inhoud dezer in de Hollandsche en Engelsche taal uitgegeven publicatie omvat de volgende groepen:
I. Groothandel, gesplitst in in- en uitvoer (tabel 1—5 grafiek I en II);
II. Kleinhandel: tabel 6—12 en grafiek III;
III. Aanbestedingen: tabel 13—16;
IV. Djatihoutprijzen: tabel 17—18;
V. Wisselmarkt: tabel 19 en grafiek IV;
VI. Buitenlandsche index-cijfers: tabel 20.

Regenwaarnemingen in Ned.-Indië.

Als Verhandeling No. 14 van het Kon. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia zal worden uitgegeven eene bewerking van het regenwaarnemingsmateriaal, verkregen in Ned.-Indië gedurende het tijdvak 1879—1922. Deze uitgave zal omvatten: Deel I, Tabellen. II. Kaarten van den jaarlijkschen gemiddelden regenval op Java en Madoera met stationskaart. III. Tekst (met kaart aangevende de ligging der regenstations in de Buitengewesten).

Inmiddels is (ter Landsdrukkerij te Weltevreden) het eerste deel verschenen; de titel luidt: Regenval in Nederlandsch-Indië, door Dr. J. Boerema. Gemiddelden van den regenval voor 2715 waarnemingsplaatsen in Ned.-Indië, berekend uit waarnemingen verricht in het tijdvak 1879—1922.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 4 (25 Juli '25). Een beschouwing (over het biochemisch onderzoek van den …m), door Oey Tiauw Hok. — De bereiding van …a-koffie, door Dr. A. J. Ultée (vervolg). — De …ing 1926 van Landbouw, Nijverheid en Handel in den Volksraad (vervolg). — Mogelijke blijvende gevolgen van de rubberrestrictie, door ir. R. Houwink. — …etner †. — De aardappelknolrups.

De Indische Culturen.

No. 14 (van 15 Juli) bevat o.m. De rubberprijzen op de …densche markt. — Koffie- en rubbercultures in gemengd bedrijf, door Birnie. — Het enten van mangga …), door E. de Vries. — Cultures en werkkrachten in Suriname, door Prof. Mr. J. C. Kielstra (ontleend aan de Haagsche Post). — De aardappelknollenrups. — …prijs van thee.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud der Juli-afl. Gevechts-ervaringen in Duitsch Oost-Afrika, door M. R. A. Calmeyer. — Het arbeidsveld van den militairen luchtvaartdienst, door E. T. …en. — Eenige toepassingen van de sterkstroomtechniek in den oorlog, door Th. Canter Visscher (slot). — Eenige gevolgen van de invoering van de Wet op de Bestuursinrichting van Ned.-Indië, door M. Boerstra. — Uit den Volksraad. — Uit de pers. — Overzicht van tijdschriftartikelen.

De Waterstaats Ingenieur.

Uit den inhoud der Juni-afl. Luchtdruk-reservoirs, door ir. W. H. Brandenburg. — Automatische stuwkleppen, door ir. C. H. Kleijn. — De huidige stand van het vraagstuk der reiniging en loozing van rioolwater, benevens enkele daarmede verband houdende opmerkingen over het rioleeringsvraagstuk in Indië, door ir. R. …, met antwoord door H. Heetjans.

De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

Als uitgave der Kon. Militaire Academie te Breda is verschenen de tweede, bijgewerkte druk van „De Islâm en zijn beteekenis voor Nederlandsch-Indië", door C. …, oud-hoogleeraar aan genoemde instelling.

Het boekje geeft een inleiding tot de kennis van eenige belangrijke onderwerpen uit de wetenschap van den Islam en van het gewicht van dezen godsdienst voor de Inlandsche bevolking van Ned.-Indië. Het laatste Hoofdstuk bevat eene uiteenzetting der Islâm-politiek van de Ned.-Ind. Regeering. Ten behoeve van hen die diepere studie willen maken verwijst de schr. naar de belangrijke literatuur over het onderwerp.

De rassen van den Indischen Archipel.

In de serie „Ons mooi Indië" (uitgave van J. M. Meulenhoff te Amsterdam) is thans verschenen een door tekst zoowel als illustratie zeer belangrijk geschrift over de rassen van den Indischen Archipel, geschreven door Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan.

Aan dit werk zal eene deskundige bespreking worden gewijd in het volgend Nr. van het Kol. Weekblad.

* * *

Verslag van de Handelsvereeniging te Medan over het jaar 1924. (Medan, Varekamp en Co.).

Een Javanicus in Holland (Taco Roorda), door S. Kalff. (Indische Verlofganger, 28 Aug. '25).

Gezondheidsleer voor Nederlandsch-Indië. Een boek voor ieder die naar Indië gaat, of daar woont, door E. H. Hermans, arts, medisch medewerker aan Soerabaiasch Handelsbl. en andere Indische bladen. (Amsterdam, J. M. Meulenhoff. 280 blz., ƒ 3.90 geb.).

Het grondenrecht in de Bataklanden (Tapiannaoeli, Simeloengoen en het Karoland). Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijks-Universiteit te Leiden door Alinoeddin Enda Boemi, geboren te Batang Toroe (Sumatra). (Leiden, E. IJdo, 166 blz. ƒ 7.50).

Geschiedenis van de Nederlandsch Oost-Indische Compagnie en Nederlandsch-Indië in beeld, door Prof. Dr. E. C. Godée Molsbergen (Leiden en Kaap de Goede Hoop), Landsarchivaris. Saamgesteld op last van het Dep. van Onderwijs en Eeredienst in Ned.-Indië. (Weltevreden, Topografische Inrichting; 229 afb. op 86 blz. gr. 4°. en 28 blz. tekst tot toelichting, ƒ 6.50).

De Koran, voorafgegaan door het leven van Mahomed, eene inleiding omtrent de godsdienstgebruiken der Mahomedanen, enz. 5e druk, waaraan is toegevoegd een overzicht van de geschiedenis der Turken, voornamelijk in hunne verhouding tot het overige Europa, door Dr. N. Japikse. (Rotterdam, D. Bolle, 683 blz. ƒ 9.75 geb.).

Voor jong Indië. Nieuw Indisch leesboek, door A. M. de Man—Sonius, met medewerking van H. P. van der Laak. II. (Groningen, J. B. Wolters, 95 bl. met tekstafb., ƒ 0.60).

Het adatrecht van Nederlandsch-Indië, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven. (Leiden, E. J. Brill. I, onveranderde herdruk 400 blz.; II. bl. 401—804, ƒ 18.—).

Handboek voor Verlofgangers. Vereeniging van Indische verlofgangers. 1925. Vierde uitgave. (Gratis verspreiding). (Den Haag, N.V. Ned.-Ind. Uitgeversmaatschappij).

Aan het einde der Indische bezuinigingsperiode, door ir. L. J. M. Feber. (Handelsberichten. 6 Aug. '25).

De zesde Ned.-Indische Jaarbeurs en Jaarmarkt te Bandoeng (20 Juni—5 Juli 1925), door S. A. Reitsma. (Econ.-Statistische Berichten, 19 Aug. '25).

„Een stervend volk herleeft" (de Kaja-kaja op Zuid-Nieuw-Guinea), door H. F. Tillema. (Verschenen in De Opbouw). (Democratie, 21 Aug. '25).

De economische toestand van Indië (vervolg). (In- en Uitvoer, 17 Aug. '25).

Ordonnantie op de Vennootschapsbelasting 1925 met een overzicht van de wijzigingen, welke bij de vaststelling der ordonnantie in het ontwerp zijn aangebracht. Uitgave van den Ondernemersraad voor Ned.-Indië. (Helder, C. de Boer Jr.).

Betaalmiddelen (zooals die eertijds bestonden) in Suriname, door W. M. (De Periskoop, 18 Juli '25).

Neger-Engelsche spreekwoorden (Odo's). Opnieuw verzameld. 4e aflevering. (Paramaribo, H. B. Heyde).

Koloniale Postspaarbank in Suriname. Verslag over het jaar 1924. (Paramaribo, H. van Ommeren).

Suriname.

Het „Koloniaal Weekblad" heeft in zijn vorig nummer hulde gebracht aan de nagedachtenis van wijlen oud-senator van Kol. Wij behoeven niet te zeggen dat men ook in Suriname met diep leedwezen het heengaan zal vernemen van dezen wakkeren kampioen voor de belangen van onze West-Indische Koloniën, die hij uit eigen aanschouwing kende. Hoe hij jaren lang gestreden heeft voor Suriname en Curaçao blijkt overtuigend uit het in 1918 bij Martinus Nijhoff verschenen geschrift van J. M. Plante Fébure *„West-Indië in het Parlement 1897—1917. Bijdrage tot Nederland's Koloniaal-politieke geschiedenis"*. Maar ook na 1917 is van

Kol in de Staten-Generaal en daarbuiten ijverig werkzaam geweest in het belang van Suriname. Zijn krachtige aandrang op de Regeering om eindelijk over te gaan tot regeling van Suriname's westgrens zal een ieder nog voor den geest staan. Het eerste artikel van *„De West-Indische Gids"* was van zijne hand.

Onze ontmoeting in Suriname een goede twintig jaren geleden staat ons nog levendig voor den geest. Voor alles had hij belangstelling. Dat zijn aankomst niet van de prettigste was — hij trof het ongelukkig dat hij quarantaine moest ondergaan — is daarop niet van invloed geweest. Van die reis kan men lezen in zijn in 1918 bij Sijthoff verschenen boek *„Naar de Antillen en Venezuela"*. Toen wij op 30 Juli een brief van hem uit Remouchamps ontvingen konden wij weinig denken dat deze stoere man zoo spoedig daarna van ons zou heengaan. Midden in zijn nuttigen arbeid is hij weggerukt.

* * *

De redacteur van *„De West"* heeft een tocht gemaakt naar het goudbedrijf op Brokolonko aan de Saramaccarivier en vertelt van den tocht, die op een tooversprookje geleek, in het nummer van 21 Juli. Wij kunnen hier slechts enkele brokstukken overnemen:

„Het goudbedrijf is op zichzelf al interessant. Maar als men uit de ingewanden van een grauwen berg aarde ziet scheppen en dit uitwasschen in stroomend water, en men ziet dan later op den bodem van dit stroomend water overal goud schitteren, dan waant men zich verplaatst in een tooverland.

Men vergeet een oogenblik de misère van dit armrijke land en verbeeldt zich in het klassieke *El Dorado* te zijn, of aan de oevers van het *Parimameer*, welke volgens de legende, met stukjes goud en stofgoud bezaaid waren.

Met spanning zien we toe, hoe de arbeiders telkens weder nieuwe stukjes goud uit het water oppikken. Hun voorbeeld werkt aanstekelijk. Weldra zijn het niet alleen meer de arbeiders, maar staan ook de reizigers gebukt over de gooten, om uit het stroomend water goud op te pikken. Telkens als het gelukt een pépite machtig te worden, wordt die trotsch vertoond aan de omstanders. Een regenbui komt opzetten. Het water gutst in stroomen neder. Niemand neemt er notitie van. Wij hebben allen in meerdere of mindere mate de „goudkoorts" te pakken. In den tijd van een uur is meer dan een pond goud aan grove korrels en kleine pépites opgeraapt. Hier had men in den letterlijken zin des woords, het goud maar voor het oprapen. Hadden wij het niet zelf beleefd, wij zouden het niet gelooven.

Zij, die beweren dat Suriname's bodem schatten bevat, schijnen toch wel gelijk te hebben. Welk een rijkdom bijvoorbeeld ligt niet verscholen in dien éénen berg, welken wij bezochten. Als men de juiste plekken wist waar het goud gelegerd is, zou men in korten tijd millionnair kunnen zijn. Maar even als in het bekende sprookje slechts enkelen het geheim kenden, om den rijken berg Sesam te doen opengaan, zoo is het tot dusver slechts aan enkelen gelukt om voordeelen te plukken van het goudplacer bij Brokolonko.

De eerste eigenaar, wijlen Dr. A. Salomons, heeft hier zijn fortuin gemaakt."

Daarna worden de lotswisselingen van het placer verteld. Deze zullen wij hier overslaan.

Dan vervolgt het blad:

„Anderhalf jaar geleden ging het placer over in handen van den tegenwoordigen concessionaris, den heer Adolf F. C. Curiel. Deze heeft den moed gehad om weder een vrij belangrijk bedrag te besteden om een semi-machinaal bedrijf in te richten. Voor dit doel werd een stoomketel van acht ton gewicht van Paramaribo vervoerd naar het placer. Dit is een prestatie op zichzelve.

In een speciaal voor het doel gebouwde pont werd het gevaarte gesleept naar Brokolonko. Dit was in enkele dagen gedaan. Het vervoer naar „binnen" moest verder geschieden langs de Witte Waterkreek die op dat tijdstip niet genoeg water bevatte voor zulk een breed vaartuig. Men heeft toen telkens een stuk van die kreek afgedamd en het water daarin opgestuwd, om alzoo het vaartuig telkens iets verder te brengen. De laatste 200 meter moest de zware ketel door het bosch getransporteerd worden en toen stond eindelijk, na zeven weken sukkelen, de machine aan den voet van den berg, die bewerkt moest worden."

Met dezen ketel worden twee krachtige Worthington-pompen in beweging gebracht, die het water een paar honderd voet opvoeren naar een om den berg gegraven leiding, die, hoewel nog niet voltooid, reeds een lengte heeft van meer dan twee kilometer. Uit deze leiding stroomt het water heen waar men noodig heeft voor het goudwasschen.

„Voordat men tot al deze kostbare werken ging, had men zich opnieuw van den rijkdom den berg overtuigd, door een reeks prospectie den voet van den berg. Deze prospecties waren belovend, zoodat de heer Curiel daaruit telkens moed putte om voort te gaan. Want dat het nie tegenvallers ontbrak, zal ieder begrijpen, die wel iets van dergelijk ondernemen in onze oerwoud zien heeft. Meer dan eens stond de onderneme het punt om de zaak op te geven en aldus het mislukkingen in de kolonie weder met een te meerderen. Zelfs toen de stoomketel reeds op plaats stond, waren er nog oogenblikken, dat h aan dacht om alles weder prijs te geven.

Bij de installatie van ketelhuis en pompen o vond men in hooge mate de moeilijkheid om tech personeel te krijgen voor werk in het bosch, of — men dit eindelijk had — werd het ziek op de m ongelegen oogenblikken"......

„De machinale inrichting voldoet thans uitstek De schrijver verliet het placer op 16 Juli. „He drijf was toen een maand in gang, waarvan men ter slechts veertien dagen volop had kunnen we In die veertien dagen werd 3600 gram goud ve gen. Tot dusver beweegt de productie zich in st de lijn. In de week van ons bezoek werd ruim honderd gram per werkdag verkregen.

Wie weet welke verrassingen de toekomst no haar schoot bergt, waartegenover staat dat andere deelten van den berg wellicht minder rijk zullen ken te zijn.

Het goud van Brokolonko is opgestuurd naar Incasso Bank te Amsterdam. Ook de verdere pro tie dezer maand zal daarheen worden gezonden zal, alvorens te worden versmolten, eenigen tijd bezichtiging zijn voor belangstellenden."

* * *

In hetzelfde nummer van „De West" lezen wij der het hoofd: *„Genezing door Antileprol"*:

„Naar men weet worden sedert een half jaar veer verscheidene lepralijders te dezer stede st matig ingespoten door Dr. Schuitemaker met de thylesters van de Chaulmoogra vetzuren.

Dinsdag is de eerste patiënt, een jongen van 1 ren, voor de Lepracommissie gebracht en volk genezen verklaard.

* * *

Mogen wij even aan de administratie van „De namer" mededeelen, dat wij de nummers 60 en 61 ben ontvangen, maar niet de nummers 55—59?

Curaçao.

Huurwetten?

In December 1924 heeft gouverneur Brantjes commissie benoemd om maatregelen op te sporen aan te wijzen tegen den heerschenden woningnood na te gaan of het instellen eener huurcommissie Curaçao wenschelijk is. Voorzitter was Mr. Po Wij lezen in haar belangrijk verslag, dat de „Am van 25 Juli l.l. uitvoerig meedeelt: De vraag: be er tegenwoordig in (dat zal wel „op" moeten Curaçao een zoodanige woningnood, dat het n van maatregelen tot wegneming daarvan, noodig worden geacht? werd bevestigend beantwoord. schillende personen, behoorende tot zeer uite pende lagen der maatschappij, blijven noodge gen wonen in huizen, die òf niet voldoen aan de aan te stellen eischen, òf eene hoogere huur verei dan overeenkomstig het gehalte der woning bil te achten.

In de tweede plaats vraagt de commissie zic Welke maatregelen kunnen en behooren van G nementswege te worden genomen of althans derd, om tot die wegneming te geraken? waar de volgende maatregelen aangeeft:

a. Het afstaan van daarvoor geschikte, ter b king van het Gouvernement zijnde, terreinen (Nobo, Penweg, Waaigat), hetzij kosteloos, hetzij lagen prijs en onder gemakkelijke betalingsvoorw den, aan personen, die aldaar woningen wensch bouwen;

b. Het verleenen van bouwcredieten aan bov doelde personen;

De afstand der terreinen en de verleening der b

...eten, hierboven onder *a* en *b* vermeld, zal naar ...oordeel der Commissie moeten geschieden onder ...oende waarborgen voor de betaling, eventueel ...betaling der gelden, b.v. door den eigendom van ...grond niet eerder over te dragen dan na de be...ing. Tevens moet bij het verleenen van bovenbe...lden steun bedongen worden, dat de te bouwen ...ingen, hetzij uitsluitend voor eigen gebruik be...nd worden, hetzij in geval van verhuring, de te be...gen huurprijs niet hooger gesteld mag worden dan ...r het Gouvernement zal zijn vastgesteld. Ten slotte ...eten aan de te bouwen woningen zekere eischen ...een gezondheidsoogpunt worden gesteld, en in bij...dere gevallen tevens enkele welstandseischen.

Het verbeteren van Gouvernementswege van de ...inding tusschen de hoofd- en de buitenwegen der ...en de aanleg van nieuwe wegen op voor woning...geschikte terreinen;

De instelling van goed functionneerende autobus...ten van het centrum der stad naar de verschil... buitenwijken, waarbij de tarieven zoodanig be...n te worden ingericht, dat daarvan door een ... kan worden gebruik gemaakt;

...r de meening der Commissie is aan het hier... sub *c* en *d* voorgestelde tot heden niet genoeg ...ndacht gevestigd, en deze beide middelen zullen ...haar oordeel krachtig kunnen medewerken tot ...dering van woningbouw en daardoor tot wegne... van den bestaanden woningnood.

De bevordering van bouwkundig vakonderwijs en ...deskundige voorlichting bij den bouw van wo...n.

...punt behoeft, naar de meening der Commissie, ... nadere toelichting, daar het van algemeene be...eid is, dat werkelijk vakkundigen op het gebied ...woningbouw op Curaçao niet aanwezig zijn.

...n slotte meent de meerderheid der Commissie de ...ling eener Huurcommissie, na vaststelling der ...be vereischte wettelijke bepalingen, alleen als ...maatregel, en alleen voor het geval de hiervoren ...nde middelen door het Gouvernement niet ter ...genomen worden, of geen voldoend resultaat heb...te mogen aanbevelen, tot welke slotsom zij komt ...den overwegingen, dat spoedig ingrijpen dringend ...dig is, en de instelling eener Huurcommissie en ...raan voorafgaande vaststelling van bepalingen ...n zin der Hollandsche Huurcommissie- en Huur...gingswetten (gesteld dat daarvoor eene meerder...werd gevonden) zeer veel tijdverlies met zich ...rengen, terwijl ten slotte de Huurcommissie met ...moeilijkheden te kampen zou hebben.

Duurte.

...gouverneur heeft een noodige wijziging der ver...ing op het gebruik van stoomketels aangegrepen ...n verhooging van het tarief voor het keuren van ... voor te stellen. Naar aanleiding van een op...ing in het *Voorloopig Verslag*, dat het Bestuur ...gelegenheid die zich voordoet, aangrijpt om de ...ngst der middelen te vergrooten en verhooging ...len, door het publiek op te brengen, maar al te ...ongewenschte verhooging van den levensstan...n het algemeen tengevolge heeft, omdat het door ...Bestuur gegeven, hier bedoelde, voorbeeld maar ...gaarne navolging vindt bij particulieren, ant...t de gouverneur onder meer:

...ondergeteekende kan niet toegeven, dat elke ...nheid door hem wordt aangegrepen om de op...t der middelen te vergrooten. Immers zoude, ...meer deze uitlating kunnen bedoelen, dat door ...zonder reden, er naar gestreefd werd de inkom...an Curaçao op te voeren.

...dit is geenszins juist.

...algemeene duurte van goederen en de daarvan ...zijnde duurte in zoowat alles, maakt het voor ...en gebiedende eisch het noodige te doen om ...licht te trachten te brengen in de uitgaven en ...komsten van Curaçao.

...betrekkelijk geringe heffingen, die in de laatste ...zijn ingevoerd, er toe zouden hebben kunnen lei...dat particulieren daarvan partij trekken, betreurt ...geteekende zeer, doch bepaald verband is er niet ...en de twee daden, daar het verre van zeker is, ...articulieren verhoogingen van hun prijzen zouden ...n achterwege gelaten, indien het Gouvernement ...heffingen had gedaan".

...het zij, het leven wordt duur, zeer duur, op Cu... Het schijnt reeds duurder te zijn dan op Suri... In dit verband trof ons een oproeping voor een ...n het Hof van Justitie in Curaçao op een jaar... van *f* 7000.—. Het lijkt ons niet twijfelachtig, dat een uit Holland uitgezonden ambtenaar hiervan niet leven kan.

Van Kol †.

In deze rubriek mag een kort afzonderlijk woord bij het overlijden van den heer Van Kol niet ontbreken. Tevergeefs zal men iemand zoeken, die in Eerste en Tweede Kamer zooveel voor Curaçao gedaan heeft als hij. Van Kol had zich de moeite gegeven land en volk te leeren kennen, maar reeds van vroeger dagteekent zijn meeleven. Met ongekende belangstelling bleef hij zich daarna op de hoogte stellen en tot het laatst toe heeft hij bij de Curaçaosche begrooting het woord gevoerd. De Kolonie zal hem dank weten voor hetgeen hij voor haar heeft willen doen.

H. J. Vooren.

Volgens de officieele bekenmakingen in *de Cur. Crt.* van 31 Juli 1925 is aan den heer H. J. Vooren, onderwijzer 1e klas aan de Hendrikschool, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Ir. H. B. Bakker.

De *Amigoe* roept den onlangs uit Curaçao vertrokken directeur van Openbare werken het volgend vaarwel toe:

„De heer Bakker heeft hier weinig gelegenheid gevonden zijn krachten te ontplooien. Doch hoogst dankbaar mogen wij hem zijn voor de prachtige asphaltwegen, die onder zijn leiding hier zijn gelegd, die tegenwoordig een sieraad zijn voor onze stad".

De Staatscourant heeft intusschen het bericht gebracht, dat de heer Bakker die ingenier van de rijkswaterstaat is, is benoemd met ingang van 1 October a.s. tot arrondissements-ingenieur te Utrecht.

Nieuwe werkkrachten.

Met de *Ina Vanterpool* kwamen van St. Eustatius 29 en van St. Martin 11 werklieden aan voor de Isla. Zij hebben zich contractueel en gezamelijk voor dat werk verbonden. Het is te hopen, dat het geschikte werklui zullen zijn. Dan zullen er nog wel meer van daar overkomen.

Binnenkort wordt verwacht Mevr. Geldof-Dees, benoemd onderwijzeres aan de Wilhelminaschool.

(A. d. C.)

Uit den Verren Vreemde.

Het geneeskundig Ver-Oosten-congres te Tokio.

Volgens een Aneta-bericht zal de N. I. delegatie naar de Far Eastern Association of Tropical Medicine, zooals deze van 11 tot en met 31 October te Tokio in congres zal bijeenkomen, bestaan uit den hoofdinspecteur van de Volksgezondheid Dr. J. J. van Lonkhuyzen; den directeur van het Pasteur-Instituut te Bandoeng dr. L. Otten; den directeur van het Pathologisch Laboratorium te Medan dr. H. Vervoort; den directeur van het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, den heer J. Brug; den leeraar aan de S. T. O. V. I. A., Dr. C. D. de Langen; den officier van gezondheid 1e kl., P. B. van Steenis en den arts aan het bureau van den Dienst der Volksgezondheid, O. Deggeler.

Aan het *Bat. Nbl.* van 1 Juli ontleenen wij de volgende bijzonderheden over dit congres dat voor Indië groote beteekenis kan krijgen:

Het 1ste Congres werd in 1910 te Manila gehouden, het 2de te Honkong in 1912 en het 3de te Saigon in 1913. Gedurende den oorlog werden uit den aard der zaak geen dezer 2-jaarlijksche internationale bijeenkomsten gehouden, zoodat de medici der verschillende landen in het Verre Oosten voor het eerst weder tezamen kwamen in 1921 te Weltevreden, op welk Congres besloten werd het verband in de Vereeniging gedurende den tijd tusschen de congressen te versterken, waarom een algemeen secretariaat werd ingesteld en Dr. O. Deggeller te Weltevreden tot Alg. Secretaris van de Vereeniging werd verkozen. Het 5de Congres werd daarna in 1923 te Singapore gehouden, waar besloten werd gebruik te maken van de van de Japansche Regeering ontvangen invitatie om in 1925 te Tokio bijeen te komen.

Behalve dat er op deze congressen een uitwisseling van gedachten plaats heeft op medisch wetenschappelijk gebied, worden er door het feit, dat de Regeeringen der landen en koloniën in het Verre Oosten officieele vertegenwoordigers zenden, tevens medische maatregelen besproken van internationalen aard.

Zoo werd op het 5de Congres te Singapore een motie aangenomen, waarbij de wenschelijkheid werd uit-

gesproken om een beri-beri-commissie in te stellen, waarin elk der aan het congres deelnemende landen een lid kon aanwijzen, welke commissie het beri-beri-vraagstuk nader onder de oogen zou zien en zoo mogelijk op het volgende congres met voorstellen zou komen om dergelijke internationale maatregelen in te stellen als haar mogelijk en noodzakelijk mochten voorkomen, ter voorkoming van deze ziekte.

Deze motie werd ter kennis van de betrokken Regeeringen gebracht met het gevolg, dat werden aangewezen als leden der Commissie: Lt.-Col. S. R. Christophers te Kasauli voor Britsch-Indië, Dr. A. L. Hoops te Singapore voor de Straits Settlements, Dr. A. T. Stanton te Kuala Lumpur voor de Fed. Malay States, Dr. H. Vervoort te Medan voor Sumatra, Dr. C. D. de Langen voor het overige deel van Ned.-Indië, Dr. R. W. Cilento te Townsville (Q'land) voor Australië, Z.K.H. Prins Thavara Mongolwongse te Bangkok voor Siam, Dr. F. H. L. L. M. Guérin te Saigon voor Fransch Indo-China, Dr. O. G. F. Luhn te Serawak, Dr. P. A. Dingle te Sandakan voor Britsch Noord-Borneo, Dr. H. F. Smith te Manila voor de Ver. Staten van Amerika, Dr. T. Kojima te Taihoku voor Formosa, Dr. Teng Chu te Peking voor China, Prof. Dr. T. Kitashima te Tokyo voor Japan, Dr. K. Shiga te Keijo voor Korea, Dr. S. Kanai te Dairen voor Kwantung en Dr. Victor G. Heiser te New York voor de Rockefeller Foundation. Van de Regeering van Ceylon werd bericht ontvangen, dat zij geen lid in de Commissie zou aanwijzen, omdat daar praktisch geen beri-beri voorkwam, zoodat alleen door het Gouvernement van Hongkong en van Macao voor zoover bekend geen besluit ter zake werd genomen.

Reeds werd een rapport uitgebracht door Dr. Luhn, Dr. Hoops, Dr. Guérin, Dr. Victor G. Heiser en Dr. de Langen, ten einde het beri-beri-vraagstuk tot een oplossing te brengen.

Een tweede motie werd te Singapore aangenomen, waarbij de uitspraak werd gedaan, dat er voor de Far East een aparte Quarantaine-regeling noodzakelijk werd geacht, welke motie ter kennis van de Regeeringen in het Verre Oosten werd gebracht, zoomede van den Volkenbond en van het Office d'Hygiène te Parijs. Hierop kwam tot dusver geen enkel antwoord binnen, zoodat deze aangelegenheid waarschijnlijk op het aanstaande Congres weder ter sprake zal worden gebracht.

Bij een derde motie werd den Volkenbond verzocht een regeling te treffen, welke uitwisseling mogelijk maakt van sanitair personeel en in verband daarmede na afloop van het 6de Congres te Tokyo een conferentie van dit personeel te doen plaats hebben. Ook hierop werd geen antwoord ontvangen, daar de Volkenbond niet met Vereenigingen, doch slechts met Regeeringen correspondeert.

Toch schijnt deze motie niet geheel zonder uitwerking te zijn geweest, daar bekend is geworden dat de Volkenbond besloten heeft de Regeeringen in het Verre Oosten uit te noodigen van 1 tot 3 vertegenwoordigers te zenden naar een dergelijke conferentie, welke na het Congres te Tokyo zal worden gehouden.

Het is de bedoeling de 1ste week van het Congres te Tokyo te wijden aan het behandelen der wetenschappelijke bijdragen, welke zullen worden ingezonden, en de overblijvende 14 dagen te gebruiken voor het bezichtigen van medische instellingen in Japan, waarvoor excursies naar Nikko, Hakone, Kyoto en Nara op het programma staan.

Verwacht worden officieele Regeeringsvertegenwoordigers, afgevaardigden van medische vereenigingen en instellingen en persoonlijke leden van de F.E.A.T.M. uit de boven reeds genoemde landen, zoomede van de Hawaii-eilanden.

Reeds is bekend dat o.a. de volgende voordrachten door Ned.-Indische medici zullen worden gehouden:

„Zur Differential-Diagnose zwischen den Erregern der hämorrhagischen Septikämien", van Dr. L. Otten te Bandoeng.

„Oral vaccination against baccillary dysentery", van Dr. L. Otten en Dr. L. Kirschner te Bandoeng.

„Some aspects of the epidemiology of amebic dysentery", van Dr. S. L. Brug te Weltevreden.

„On the treatment of dysenteria amoetica", van Dr. P. B. van Steenis te Weltevreden.

„A contribution to the knowledge of the chemical composition of the blood with the inhabitants of the tropics", van Dr. W. Radsma te Weltevreden.

„Localisation, forms and dimensions of the enlarged spleen in the post-mortem", van Dr. A. J. F. Oudendal te Weltevreden.

„Difference in growth of the same transplantable sarcoma in mice in Europe and in Java", ev[...] van Dr. Oudendal.

„Haemoglobinometry and iron-value in the b[...] inhabitants from Java", van Mevr. H. Mengert[...] en Dr. W. F. Donath te Weltevreden.

„The geographical distribution of different [...] in relation to modern food problem", van Dr. de Langen te Weltevreden.

„The influence of food on the regeneration [...] red blood corpuscle", eveneens van Dr. de La[...]

„Contribution to the knowledge of the relati[...] tween erythrocyt and malaria parasite", van [...] Langen.

„The international control of Beri-beri", o[...] Dr. de Langen.

Dr. O. Deggeller te Weltevreden is voorneme[...] verhandeling te houden over de methode om [...] keuren, ter beoordeeling van de vraag of deze [...] beri zal veroorzaken of niet en verder om la[...] plaatjes te vertoonen van Ned.-Indische hospital[...]

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Het Secretariaat van de Nederlandsche Ja[...] verzoekt ons mede te deelen, dat de Minister v[...] beid, Handel en Nijverheid Mr. D. A. P. N. Koo[...] zijn ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken en [...] bouw Jhr. Mr. D. J. de Geer het Eere-Voorzitte[...] van de Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht [...] aanvaard.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BEST[...]

G. J. Boot, Schelpkade D 17 te Alkmaar, als t[...] Inspecteur van Financiën (onderhoofd van d[...] lastingdienst);

W. F. W. Kelling, Raadhuisplein 7 te Heemste[...] onderwijzer 2e klasse bij het Openbaar Europees[...] ger Onderwijs.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOM[...] AMBTENAREN.

Ir. A. J. Gouka Jr., Hoofdingenieur bij den dien[...] den mijnbouw, 's-Gravenhage, Obrechtstraat 26[...] P. A. Schwippert.

D. J. F. van Es, Ingenieur B.O.W., 's-Gravenha[...] reelstraat 16.

B. J. Suermondt, Ass.-Res. van Soemenep, 's-G[...] hage, Groot-Hertoginnelaan 92.

A. C. Wiegel, Controleur 1e kl. P.T.T.-dienst, K[...] 3de Elebingestraat 16.

A. Hagedoorn, Predikant te Batavia, Amsterda[...] cherstraat 54.

G. A. D. van Andel, Controleur bij het Binnen[...] Rotterdam, 's-Gravendijkwal 113.

A. Dral, Controleur 1e kl. P.T.T.-dienst, Zaanda[...] Hendrikkade 20.

Mr. L. O. van der Plas, Adm. ambtenaar bij het [...] kantoor der I.U.A., Wassenaar, p/a. Fam. [...] Raaphorst.

Mr. F. D. E. van Ossenbruggen, Raadsheer in het [...] gerechtshof te Weltevreden, 's-Gravenhage, Ballotstraat 49.

A. J. de Munter, plaatsverv. Insp. van het Holl.-I[...] derwijs, 's-Gravenhage, Hotel de Zalm, Mol[...]

M. P. A. de Wilde de Ligny, Beheerder 2e kl. [...] Pandhuisdienst, 's-Gravenhage, Lubeckstraat [...]

E. Wacquier, 1e Commies bij het Hoofdbestuur [...] dienst, Caan van Necklaan 303, Rijswijk, p[...] Gewey.

Ir. H. W. J. Veldhuis, Leeraar H.B.S. te So[...] adres wordt nog opgegeven.

A. V. Buys, Inspecteur 1e kl. S.S., 's-Gravenhage, [...] loopig 2e Schuytstraat 256.

Dr. C. Spruit P.Pzn., Botanist aan de Gouv. Ki[...] neming, 's-Gravenhage, Kamperfoelieplein, [...] P. Spruit.

C. F. IJspeert, Insp. Inl. onderwijs 7e afd., [...] hage, Vogelkersstraat 52.

L. Straus, Leeraar H.B.S. te Bandoeng, Terbo[...]

G. A. Mulders, Onderwijzer 1e kl. Hoofd Ho[...] School no. 2 te Soerabaja, Rotterdam, [...] W. Z. 155a.

P. Koppejan, Leeraar Prins Hendrikschool te [...] vreden, Amsterdam, Joh. Verhulststraat 63.

H. A. L. de Leeuw, Houtvester, 's-Gravenhage, [...] straat 73.

J. Egter van Wissekerke, tijd. wnd. Inspecteur met pers. titel van inspecteur 1e kl. bij den dienst der I. U. A., 's-Gravenhage, Snelliusstraat 43.
W. Scheffers, Techn. ambt. 3e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, Groen van Prinstererstraat 100.
W. Hansen, Leeraar A. M. S. te Djokja, 's-Gravenhage, Ieplaan 8.
J. W. L. von Barnau Sythof, Onderwijzeres 3e kl., 's-Gravenhage, Elsstraat 5, p/a. Mevr. Schreul.
van der Hoeff, Onderwijzer 1e kl., Haarlem, Duivenvoordestraat 85 zwart.
Spiegel, Commies bij het havenbedrijf der haven Tandjong Priok, 's-Gravenhage, Obrechtstraat 524.
A. Terluin, Commies P.T.T., Akersloot.
J. Narold, Pakhuismeester 1e kl. bij den dienst der Zoutregie, Alkmaar, v. d. Woudestraat 50.
J. M. Boeage, Onderwijzeres 3e kl., Utrecht, p/a. Mevr. Jutte, v. Alphenstraat 24.
J. Hirschman, Controleur 1e kl. P.T.T., Leiden, Poste restante.
r. J. M. Hirschman-Poulus, Controleur 1e kl. P.T.T., Leiden, Poste restante.
Geursen, Ingenieur 2e kl. bij den dienst Mijnbouw, Hilversum, P. C. Hooftweg 7.
A. Wagner, Onderw. 1e kl. M. U. L. O., Deventer, ssenstraat 65.
E. Mulock Houwen, hoofdambt. ter beschikking d. Directeur v. Financiën, Den Haag, Riouwstraat 208.
E. Meijer, tijd. wnd. hoofdstationschef Tandjong Priok, Den Haag, Obrechtstraat 357.
Rosier, leeraar aan de Koningin Emmaschool te Soerabaja, Leiden, Oegstgeesterlaan 18.
Vlaspolder, politie-opziener der 1e kl., Rotterdam, Maaskade 52a.
Pieloor, ambt. 1e kl. bij het Wed. en Weezenfonds an Eur. Burgerl. Ambt. in Ned.-Indië, Arnhem, Apeldoornscheweg 47.
A. Mouthaan onderwijzer 1e kl. bij het E. L. O. te Batavia, Utrecht, Laan van Minsweerd 9.
W. Welters, onderwijzer 1e kl. L. O. te Pekalongan, Valkenburg (L.), Stationsplein.
Spendelink, technisch ambt. 1e kl. bij de Centrale Aanschaffingsdienst, tot 28 Aug. Hengelo, Oude Mostraat 7, na 28 Aug. Den Haag, Obrechtstraat 281.
A. Bergamin, hoofd der Ambachtsschool voor Inlanders te Padang, Den Haag, Laan van Meerdervoort 482.
den Haan, controleur 1e kl. P.T.T. te Bandoeng, Katwijk aan Zee, Duinoord 8.
L. M. J. Graf, controleur 1e kl. P.T.T. te Bandoeng, Amsterdam, Overtoom 146.
F. L. Bogaardt, Controleur 1e kl. P.T.T. te Bandoeng, Den Haag, Laan van Meerdervoort 325.
Russen, Leeraar H.B.S. Bandoeng, Den Haag, Ekerlaan 3.
H. Stork, onderwijzer 1e kl. der Mulo-afdeeling der A. M. S. te Malang, Scheveningen, Harstenhoekweg 7.
Sian van Leeuwen, stationscommies 2e kl. der S. en Tramwegen te Cheribon, Den Haag, Obrechtstraat 355.
Samethini, hoofdopnemer bij het Boschwezen, Den Haag, Daguerrestraat 79.
Maitimo, afdeelingssecretaris bij het Ass.-Residentiekantoor Kediri, Oegstgeest, De Kempenaerstr. 50a.
J. Susan, eerste off. bij de Gouvernements-Marine, Den Haag, Laan van Meerdervoort 325.
Pieterse, referendaris 1e kl. met pers. titel van administrateur bij het Dep. van Handel, Landbouw en Nijverheid, Loosduinen, p/a. W. J. Smith, Wilhelminastraat 116.
P. Alting Siberg, 1e commies S.S. en Tr. te Bandoeng, Den Haag, t/m 31 Aug. Nicolaistraat 61, van 1 Sept. 2e Sweelinckstraat 145.
an Nes, technisch ambt. 2e kl. P.T.T. te Bandoeng, Utrecht, Bollenhofschestraat 90.
van der Worm, 1e commies S.S. en Tr., Den Haag, t/m 31 Aug. Hollanderstraat 91, van 1 Sept. Sweelinckstraat 158.
Jongman, onderwijzer 1e kl., Amsterdam, Hooistr. 5, Betondorp.
Stenvers Kzn., landbouwconsulent 1e kl., Worp bij Deventer, Café Spijken.
A. R. Bakhoven, Opzichter 1e kl. bij 's Lands B. O. W., Den Haag, hotel Terminus.
P. H. de Kruijff, niet-geneeskundig leeraar aan de N.-I. Artsenschool te Soerabaja, Amsterdam, N.-Z. Voorburgwal 157.
Wethmar, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T. dienst, Den Haag, Fahrenheitstraat 320.

Mutaties van 26 Aug. tot 2 Sept.

Nieuwe Leden:

Mevr. Wed. N. van der Harst-de Ridder, Amersfoort, de Witlaan 5. f 5.
P. J. W. Noorduijn, Agent der Javasche Bank te Semarang. f 6.
R. Kuiken, Agent Ned.-Ind. Escompto Mij. te Semarang. f 6.—.
W. Kloos, Administrateur s.f. „Meritjan" te Kediri. f 10.
F. Binkhuysen, Administrateur s.f. „Prambonan" te Klaten. f 6.
R. J. Alsdorf, Administrateur s.f. „Soemberkareng", Probolinggo. f 12.
H. C. Beynon, Administrateur s.f. Sewoegaloor", Djokdja. f 6.
H. H. Bloemker, Administrateur s.f. „Soedhono", Madioen. f 6.

Afschrijven:

Dr. G. van der Harst, oud-Dirigeerend Off. v. Gezondheid N.-I. L., Amersfoort, de Witlaan 5 (overleden).
Mevrouw L. van Roode geb. Gelpke, Den Haag, Sneeuwbalstraat 23.

Adresveranderingen:

Mr. K. Fauser, Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West", van Kisaran naar Tandjong-Balei (S. O. K.)
J. van Burg, van: Amsterdam, Heerengracht 293, naar: Brussel, Avenue Charbo 49.
J. F. Razoux-Schultz, van: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 232, naar: Amsterdam, Lomanstraat 90, bovenhuis. f 5.
D. Schulman, Majoor Art. N.-I. L., van: Bandoeng, naar: Amsterdam, Joh. Verhulststraat 165, p. a. M. Schulman. f 5.
A. B. J. Prakken, oud-Adm. v. Financiën Curaçao, van: Arnhem, Goeman Borgesiusplein 7, naar: Vlissingen, Huize „Elly", Badhuisweg 143.
J. B. Angenent, van: Zandvoort, Hoogweg 62, naar: Haarlem, Paviljoenslaan 13.
M. C. Roos van Raadshoven, oud-Resident, van: Nice, naar: Den Haag, Pension Zeelandia, Statenlaan 100. f 5.—.
Baronesse C. J. van Hoëvell, van: Amersfoort, naar: Rijswijk (Z.-H.), Eikelaan 11. f 5.
Baronesse E. van Hoëvell, van: Amersfoort, Lange Bergstr. 13, naar: Rijswijk (Z.-H.), Eikenlaan 11. f 5.
P. N. Adriani, van: Rijswijk, Emmastraat 3, naar: Boekelo (O.), p. a. Zoutindustrie.
P. W. J. Bischoff, oud Ass.-Resident, van: Den Haag, Goudenregenstraat 64, naar: Clarens (Zw.), Mont Gibert 6.
Dames Roeland, Den Haag, van: Valeriusstr. 90, naar: Ten Hovestraat 82.
Mevr. Wed. L. Brondgeest-Schagen van Soelen, Den Haag, van: Juliana v. Stolberglaan 96, naar: Beeklaan 520.
Mevr. Wed. G. A. de Wit-Heyting, Den Haag, van: Buys Ballotstraat 70, naar: Copernicuslaan 15.
Mr. S. Cohen Fzn., oud Regeeringscommissaris Bestuurshervorming N.-I., Den Haag, van: Suezkade 123, naar: Helmstraat 20a.
A. J. Rooseboom, oud Luit.-kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Adelheidstr. 181, naar: Daendelsstr. 70.
Mr. Mas Soesanto Tirtoprodjo, Rechterlijk Ambtenaar, van: Den Haag, Anna van Burenstr. 239, naar: Weltevreden, Dep. v. Justitie.
E. A. van den Bossche, Kapitein Generale Staf, geplaatst bij het Hoofdbureau van de Generale Staf te Bandoeng.
J. G. A. Goedeljee, Referendaris Hoofdbestuur P.T.T., Bandoeng, van: Nieuw Merdika 10 naar: Sumatrastraat 32.
C. E. Cohen, Controleur B.B., thans te Soekaboemi, Wilhelminastraat 85.
R. G. Nieuwenhuys, Inspecteur van Financiën, thans: te Malang, Maetsuyckerstraat.
H. A. A. Sangster, thans Hoofd- Post- en Telegraafkantoor te Madioen.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 5752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen.
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl.Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 5752. Dit biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 5248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West. Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.